

Luceafărul

JTI

Apare săptămânal sub egida Uniunii Scriitorilor
Serie nouă inițiată de LAURENȚIU ULICINr. **46** (769)

Miercuri, 20 decembrie, 2006

„Înzestrat cu un simț al accelerației comice absolut devastator, dar și cu un instinct al creației pe măsură, Ion Luca plasează în spațiul ridicolului personaje al căror naturel energic și substanțial iese nu o dată biruitor în bătălia cu intenția autorului de a le împinge în derizoriu, în ne semnificativ. Acest lucru se verifică în multe cazuri, dar cu deosebire și cu asupra de măsură când este vorba despre personaje sale feminine.“

(gelu negrea)

i.l. caragiale

gheorghe
grigurcu

N-ai voie, publicând un text, să „strici” relația redactorului X cu redactorul Y, a revistei cuiare tu revista eutare. Dacă totuși faptul infamant s-a produs (poliția având ca obiectiv menținerea „bunelor relații” nu e fără eusur!), urmează complicate explicații, scuze și, evident, pedepsirea celui ce-a fluierat în biserică. Amuzantă cu osebire ni se înfățișează împrejurarea că gardienii „bunelor moravuri” în lumea literelor se consideră fără clipire „democrați”, chiar exponenți de frunte ai „democrației”, trecându-se unii pe alții în tabelele reprezentativității, premindu-se reciproc, consolidându-și în fel și chip jilțurile oficializării.

cartea străină**Infernul japonez**

pag. 18

felix nicolau

planeta literelor**Poezia anului 2006 (V)**

grete tartler

pag. 19

bogdan ghiu

Tăcerea lupilor (note despre noul colaboraționism)

Intelectualii tac. Mâlc. Se simt „la putere” sau, dimpotrivă, și-au regăsit reflexele vechii condiții, de dinainte de 1989: acord prin omisiune (de discurs).

Presa se comportă corect, „informativ”, minimalist (în sens, desigur, moral: *Minima moralia* pare a fi devenit, peste ani, un adevărat manifest).

Vacuum (cleaner).

Foarte activă în perioadele domniei PSD (FSN, PDSR etc.) și ale mandatelor lui Ion Iliescu, *clasa* „societății civile” și a *criptopoliticilor* „intelectuali” se agita zgomotos, nu pierdea nicio ocazie de a critica puterea, specula, construia, comenta, interpreta, asocia, analiza realitatea până în cele mai mici detalii și ridica ideile până la cele mai înalte puteri, convocând cosmic întreaga cultură a umanității. Autonomia și puterea intelectualilor, a gândirii și exprimării critice, păreau un spectacol public etern, promițând un câștig definitiv.

Prin contrast, totul pare a sta, astăzi, din punct de vedere politic, excelent. Intelectualii se consideră câștigați, ajunși: tac. Dar tăcerea aceasta se împarte în tabere opuse: unii tac a acord, a aprobare; alții tac pentru că primii îi exclud constant de la cuvânt, marginalizându-i. Tăceri, așadar, în conflict. Tacit.

Pușinii care mai îndrăznesc astăzi să critice vreun segment sau vreo tabără a puterii așa cum, înainte de 2004, o făceau toți, apar, în noul context, ca niște nebuni, ca niște bieți *retardați* defazați, aflați într-un decalaj istoric suspect, reprobabil, descalificat.

Sunt convins, însă, că *tăcerea partizană* nu este, de fapt, o tăcere a acordului deplin cu puterea, cu *un anumit segment* al puterii, ci o tăcere *de rușine*, o tăcere jenată, dovadă a unei *conștiințe duplicitare*, încă o dată frântă de istorie, învinse. O tăcere care constituie însuși hăul conștiinței, distanța minciunii intime. Cu cât *un anumit segment* al puterii (nu îndrăznesc să-l numesc, cenzura veghează, mă tem de o nouă „moarte albă” socială!) se întărește, se învârtoșește, devine mai vâscos (deci,

mai greșos), cu atât cei care *dau tonul și domină cultural* impun tăcerea ca *normă* a comportamentului public, așa cum *înainte* impuseseră norma discursului hiper- și omniritic.

Intelectualii români sunt lupi politici, avizi de putere servilă, în blană de moralisti. Turmelor mici în care se strâng ei ne spun să le spunem „elite”.

Atât deocamdată. Atât cât să nu tac. Trăim în plin neo-colaboraționism, într-un nou *brutalism de stat*.

vizor

Tăcerea și „corectitudinea informațională” domină discursul public și e tot mai greu să vorbești. Un firicel de cuvinte în colțul gurii: iar ei, imediat, văd roșu în fața ochilor. Dar dacă-i sânge?

Sângele nevăzut al conștiinței rănite, de pildă. Tot pândește sângele acesta să iasă și să se bată, din decembrie 1989 încoace, greu îl mai ținem prizonier, captiv în metaforă. Va fi oare nevoie de arme adevărate, nu doar de armele suprem retorice ale tăcerii, ca să-l facem să iasă din nou și să ne începe? Este oare nevoie de sânge ca să vedem sângele?

**BANCA
COMERCIALA
ROMANA**

Sponsorizare de la
*Banca Comercială
Romana*

stelian tăbăraș

“Colo-n vale la Bruxelles...”

Director:

Marius Tupan

Colectivul de editare:

Mariana Bunescu (tehnoredactor)

Responsabil de număr:

Simona Galațchi

Redactori asociați:

Horia Gârbea; Daniel Nicolescu;

Ioan Es Pop; Stelian Tăbăraș

*Revista este membră a Asociației
Revistelor, Imprimeriilor și Editorilor
Literare (A.R.I.E.L.),
înființată în baza Hotărârii
judecătorești și recunoscută
de Ministerul Culturii și Cultelor*

*Revista „Lucașfărul” este editată
de Fundația Lucașfărul, cu sprijin de la
Uniunea Scriitorilor din România
NU și de la Ministerul Culturii și al Cultelor*

Redacția și administrația:

Caleta Victoriei nr. 133, București, sector 1,
telefon 212.79.94, fax 312.96.93

e-mail: fundatia_luceafarul@yahoo.com

Cont în lei: Banca Comercială Română, filiala
sector 1, Caleta Victoriei nr. 155.

Număr de cont: RO17RNCB0072049692900001

Cont în valută: RO87RNCB0072049692900001

ISSN - 1220-627X

Tipar: SEMNE '94

Abonamentele se pot face la toate sucursalele

RODIPET și la oficiile poștale din țară.

Revista noastră este înscrisă în Catalogul
publicațiilor la poziția 2048.

Cititorii din străinătate se pot abona prin S.C.

Rodipet S.A. cu sediul în Piața Presci Libere nr. 1,

Corp B, Sector 1, București, România la P.O. Box

33-57, la fax 0040-3187002, sau e-mail:

abonamente@rodipet.ro, subscriptions@rodipet.ro

sau on line la adresa www.rodipet.ro

„S e-nchide țara, trecem pe colinde” par a ne transmite televiziunile comerciale, văduvite, de sărbători, tocmai de scandalurile... la vârf (sau “la rădăcină”). Iar biete colinde, ca niște păsări în colivie, cum să facă ele singure față, când n-au fost evenimente, ci legi cântate (ori reguli, ori *învățări*, ori alinări) la zile mari, cum este ziua nașterii Domnului? Nu vom avea probabil la acest sfârșit de an nici știri despre accidente la vânători; deși, se mai găsește câte unul. Iar de Anul Nou va curge multă... șampanie în Piața Revoluției; nu știu dacă există una

nocturne

“personalizată”, cum era cea de la Praga (cu etichetă specială la primirea în NATO), legănată de oficiali precum coliva la soroace. Va fi însă cu siguranță mult... rock! Și doar cu cinsprezece ani în urmă se auzea salutul în aceeași piață: *no, rock* bun!

Manelele, cu toată trena lor balcanică, au dobândit acum noi câmpuri de acțiune. Deși dicționarele de specialitate plasează originea manelelor în anii '80 sau începutul anilor '90 (numit fiind chiar locul lor de baștină: Ferentari!), iar cunoscătorii vorbesc despre plagiatul în stil oriental al genului (se știe, cultura orientală nu pune preț pe individualitatea creatoare), istoria acestui gen pare acum deja foarte veche și admiratorii lui laudă “rădăcinile istorice” de la curțile domnești (invocând chiar numele lui Can-

temir!). Oricine ar încerca să crâcnească e “pus la punct” cu pomenirea unor așa-zisi înaintași, de la Anton Pann sau Barbu Lăutarul, la Romica Puceanu.

Lucrurile nu trebuie însă amestecate: una sunt marii interpreți ai muzicii românești cu influențe orientale și cu totul altceva vulgaritatea, lipsa de sens și profesionalism a unor cabotini...

Ei bine, un nou subiect exaltă acum publicul manelist: manea sau pătrunde în Europa! “U-iu-iu și U.E.E!” Sarazini care au pătruns pe vremuri în Spania n-au fost mai victorioși, marcând cultura occidentală cu moda lor, ca maneliștii cuprinși de inspirație instantanee. Ce *Gagicile mă agață* ce *Am gagică top-model!*? Noile ziceri sunt deja propagate de televiziunile internaționale: “Fata tatii se mărită/ Cu Europa lărgită”. Deja sunt cântate și texte de “pseudo-colinde” adaptate: “Colo-n vale la Bruxelles/ mândru-mi vine-un colonei”.

Aș cita și versuri despre “Strasbourg”, dar cuvântul atrage după sine rime porcoase... Însă pun pariu că n-ați auzit lăutari de tramvaie europene cerșind “un bănuț de buzunar/ tocmai din fondul SAPARD” (pronunțat franțuzește, evident).

Evident, așteptăm cu mare curiozitate europenizarea numelor celebre, că doar să rămânem la pseudonime de glorie regională - ar fi cu totul potrivit, de pildă... un Sândel de la Bruxelles!

Cât despre “Plugușorul” cel nou, desigur, va trebui să conțină indicații speciale pentru “sectorul agricol”, de ce nu, în stilul “înaintașului” Anton Pann: “La vaci și porcei/ să puneți cercei/ porcii-i mângâiați/ și-apoi să-i tăiați/ ca să nu-i stresați”.

Ehei, de când îi mângâiem noi toți!

la limită

Am arătat în chip repetat că dacă marca primordială a Orientului este creativitatea, Occidentul se arată fundamentală amprentat de tentația - și vocația - a lui Atât în Orient, cât și în Occident, trăsătură esențială a culturii fiecăreia dintre arii se extinde asupra ansamblului problematicii intelectuale, culturale, cognitive, estetice, abordată de om în cadrul civilizației. Creativitatea orientală nu avea cum să nu proiecteze întreaga jerbă de calități conceptibile asupra divinului - similar, spiritul critic occidental nu putea să nu se manifeste printr-o idee Divinității, în perceperea în conștiința umană a lui Dumnezeu. Iudaismul sintetizează, în mare măsură, elementele decisive ale celor două culturi - religiozitatea ebraică ne revelează prezența divină în lume, dar exprimă și tema păcatului originar, prima atitudine critică a omului în fața Creatorului, prin neascultarea lui Adam și, astfel, prima schiță a unui relativ ateism; câtă vreme porunca lui Dumnezeu putea fi încălcată, în chip evident Dumnezeu era conceput de către primul om în deplinătatea absolută a divinității Sale - Dumnezeu, Străpânul, Adonai, Domnul, Atotputernicul.

Viktor Frankl, psihanalistul religios, cel care a îndurat, prin credință, dar și știința sa psihologică, duritatea absurdă și criminală a lagărelor

Caius Traian Dragomir

ca instrumente ale ideologiei rasiste, a afirmat, în teoria sa, că religiozitatea este proprie oricărei ființe umane, credința fiind un element constitutiv ontic, prin chiar statutul uman al omului. Frankl a considerat că starea de normalitate psihică implică o coerență, larg acceptată social, și deschisă în lumina revelației, exprimare a religiozității inerente spiritului individual. Nevroză nu ar fi, în concepția aceluiași psihanalist, altceva decât trăirea autică, distorsionată, a unei necesități transcendente, ineluctabile, a subiectului. Religiozitatea cea bună înseamnă o stare psihic normală, aberațiile și deriva egocentrică în manifestarea religiozității încetează să fie credință și se numește nevroză. Ne amintim cu ușurință că una dintre dovezile existenței lui Dumnezeu - stupidă nevoie a dovezilor, după mărturia apostolilor, după textele Evangheliilor: „poporul acesta necredincios cere semn, dar alt semn nu i se va da decât cel al Profetului Iona” - de la Sfântul Toma d'Aquino și până la Descartes constă tocmai în relevarea unei imagini a perfecțiunii absolute - ascunsă și dezvăluită în orice suflet. Cu siguranță că marea pleiadă a filosofilor și teologilor din perioada scolastică și până în epoca modernă sesizează, precedându-l pe Viktor Frankl, un adevăr imprescriptibil; nu mai puțin sigură este însă și realitatea contrară acesteia.

În Geneză, spiritul răului intră în lume prin soropirea Evei și, implicit, a lui Adam; în Noul Testament diavolii sunt alungați de către Mântuitor. Dumnezeu-Omul este calea divină a respingerii oricărei atracții a răului; acceptarea ca independentă a intervenției satanice în lume este, cel puțin în parte, consecința unei anumite contagiuni ateiste. Satanismul s-ar părea că reprezintă tot o formă de credință - în realitate, este credința într-un gol, un gol care aspiră formele diabolice populând o lume presupus neapărată de Dumnezeu. Nu este aceasta singura cale pe care se inserează ateismul - el începe, deci, prin a-i opune lui Dumnezeu un geniu rău, care dialoghează de la egal la egal cu omul.

Dumnezeu conduce lumea și are cu ființa umană cele două legăminte, cele două Testamente. Diavolul semnează pe unde poate diferite contracte faustice, aceasta terminând prin a fi anulate în fața instanței divine.

Celelalte căi - și succesive rădăcini - ale ateismului constau mai întâi din echivalarea puterii umane cu aceea divină; în scolastică, mai ales în aceea târzie, ulterior, prin dreptul auto-asumat al omului de a-l cenzura pe Dumnezeu și, în sfârșit, prin aceea că omul decide să se descurce singur în fața existenței. Filosoful medieval începe să deducă, aristotelic, existența lui Dumnezeu pe cale rațională - el, firesc, reușește sau cel puțin așa consideră. Dacă nu ar ajunge la rezultatul cel bun care ar fi concluzia ce ar trebui dedusă: că nu există Divinitatea sau că rațiunea umană nu are calitățile necesare pentru o astfel de încercare? Oricum, demonstrația implică posibilitatea, îndoielei, caracterul ei acceptabil, fie și prin introducerea unei ipoteze false. Etapa următoare este una a afirmării hotărâte, inflexibilă ca orice prostie, a supremației rațiunii în actul de cunoaștere - aberația următoare, care parcurge istoria alienării intelectului modern de la Locke la Wittgenstein este una a dominației absolute - pretinsă - a senzorialului în spațiul cunoașterii și conștiinței. Acestea sunt treptele care pregătesc despărțirea conceptuală a omului apusean de credință, în sensul religiei revelate. Ultima este despărțirea pragmatică a subiectului, trăind în

Noul ateism și democrația viitorului

lumea materială, banală, de credință - omul de astăzi nu se mai întreabă nimic: el face parte din biserica terestră, total dezinteresat de credință, sau nu face parte din biserică, dar nici în acest caz nu se întreabă dacă este sau nu potrivit să procedeze așa - este ateu nu din convingere, nu ca urmare a unui efort cognitiv, analitic, ci, așa cum, poate, dacă sunt, o piatră sau o șopărlă, sau un cimpanzei, ființe prin care Dumnezeu se exprimă, dar care nu trăiesc împreună revelația Sa ori poate o trăiesc, însă dincolo de perceperea noastră.

Nu faptul de a purta sau nu în noi inscripția divină ne face să fim credincioși sau necredincioși, ci trecerea prin noi a fluxului credinței înspre lume și înspre alte conștiințe. Aici lucrurile își pierd continuitatea la acest început de secol XXI. Monarhia a fost chiar monarhie, câtă vreme a fost o conducere de drept divin. Democrația a fost democrație, tot ca un sistem de drept divin sau, pentru cei care se tem de un astfel de termen, de drept transcendent - *vox populi, vox dei și salus populi suprema lex*. Poporul însemna altceva decât voința individuală, fie și însumată - „ecclesia” este sursa oricărei democrații. Putem avea încredere în această idee pentru motive - să acceptăm de această dată - foarte empirice: poporul se înșală uneori, foarte rar, în judecățile sale istorice, însă mai niciodată în cele politice - când națiunea alege un conducător, pentru acel moment, rarismul există un om, un candidat mai apt de a fi ales: ce rezultă din acesta, ce devine el ulterior, uneori chiar mult prea curând, ca abateri de la imaginea inițială, este altceva. Dacă se elimină respectiva idee, și faptul decurge aproape invariabil în cadrul noului pragmatico-ateism - democrația se topește în minoritarocrație și, apoi, în indiviocratie. Minoritățile și indivizii sunt pietre de încercare ale conducerilor bune - aceasta cu o singură condiție: ca ele să revendice egalitatea membrilor lor, cei ai majorității, și nu superioritatea în fața acestora.

Totul este extrem de simplu: dacă prezentul devine predominant ateist, democrația viitorului va împlini punct cu punct toate pretențiile tuturor mișcărilor anarhiste ale istoriei. Cuvântul democrație va deveni inutil; acela de anarhism va fi suficient.

acolade

Tonic și efervescent

marius tupan

Parafrazând sau, poate, parodiind un film celebru, Valeria Sitaru ne răsfață cu itinerarii capitale (e prea mult

să spui capitaliste!) în volumul de tablete **La străduțe**, avertizându-ne că, stresați și transportați în sfere de joasă acțiune, trecem nepăsători pe lângă locații și a-locații care merită cu adevărat interesul. Autoarea nu pătrunde doar în geografia străzilor, nu întârzie prea mult nici în istoria și folclorul țesute în jurul acestora, ci merge mai departe: talmăcește date și imagini, anecdote și legende, altfel zis, are atitudinea unui scriitor, parcurgând traseele cu intenții artistice, de vreme ce nu lipsesc conexiunile de tot felul. Uneori comparatistice, alteori moralizatoare și, în majoritatea cazurilor, amuzante. Străzile au o memorie, una condensată în însăși denumirea lor, dar și memorii ale altora, ale personalităților, autorităților, evenimentelor în strânsă legătură cu ele. Ca orice autor dotat, Valeria Sitaru vizează miezul, nu coaja. Ne este, astfel, un însoțitor bine echipat, conștient că trece printre semne și simboluri, pe care le poate spori, dar și răstălmăci. Prin urmare, nu absentează interpretările tonice: „A nu se confunda strada Xenofon cu strada Xenofob, care nu există în democrație”. Sau: „La margine de București, apar noile mahalale, rezistente la igienă și progres”. Și mai ales la cultură, am completa noi. Aluziile și notațiile succente, suculente abundă, căci autoarea are o ironie fină, o dulce otrăvă în vârful săgeții, reușind, astfel, să pătrundă în spații, aparent, nefaliare, sau inadecvate discursului. Spontaneitatea, dezinvoltura sunt calități ale celor inteligenți și dezinhibiți. Acrită, convertită în scriitor, sau invers, reproduce crâmpoie de cântece, cu iz agramatic, animă obiectele și le conferă un anumit comportament: acela care asigură nota satirică. „Vizavi de Egnatia Bank, două câni desenate pe un bloc stau de vorba: ieșim la o bere? Nu putem, nu ne lasă Jacobs. Dacă ne prinde la berăria Europa sau la Newton Bar, ne sparge!”. Aglomerările, devălmășirile devin ele însele personaje cu un pronunțat potențial satiric, demonstrându-ne, încă o dată, că la Porțile Orientului orice e posibil, inclusiv sinesteziile și oximoroanele, cu muzică trandafirică și culori tipătoare, în plină ebuliție, spre deliciul celor din Balcania. Mai presus de orice, un nume se contaminează de la un prenume, o faptă de la un gest, de vreme ce absurdul pândeste din orice colț al orașului. Peste toate aceste ingrediente abundă aluziile culturale, care, oricum, erau de așteptat: spre satisfacția intelectualilor. Oamenii de seamă susțin veșnicia, născută la sat, dar consolidată la oraș. „Pe strada Carol Davilla a locuit un tânăr care se dădea drept Popescu, pe nume Dan Barbillian, cunoscut ca Ion Barbu”. Sau: „Dacă Ceaușescu ar fi dat cu ochii de aceste obiecte prin curți, poduri sau balcoane (n.n. antene parabolice fabricate din cuțite, pahare și lighene) i-ar fi trimis pe posesorii direct la Tescani O celebră localitate ante-revoluționară unde se scriau jurnale”. Desigur, sub numele lui Andrei Pleșu. Dar o stradă, Găgești, spre exemplu, nu-l aduce în atenție pe Ion Cristoiu. N-o fi trecut omul pragul celebrității! Aberațiile și anomalii ale unui prezent contondent se răsfrâng în ambiental. E contribuția unor indivizi ce resping cu obstinție civilizația. Comentariile autoarei sunt necruțătoare: „Pe poartă un anuț triumfător: Atenție se închid gazele! Nu s-a hotărât însă ora, ziua, luna, anul și planeta”.

Acrită Valeria Sitaru inversează în multe situații rolurile: presupuși figuranți au dezinvoltura protagoniștilor, stingheri și complexați, aceștia din urmă cad în derizoriu. E o viziune a carnavalescului, atât de prezent în București, pe care autoarea, cu ingeniozitate, îl sancționează, spre evidențierea unei cărți fermecătoare.

Archetypo absconditum

Pentru cititorul de rând, „incunabul” înseamnă tipăritură care datează de la începuturile artei tipografice (înainte de anul 1500) sau exemplar care face parte dintre cele mai vechi tipărituri, așa că, atunci când are în față un volum de poezie cu acest titlu, respectivul cititor se poate aștepta la o atitudine estetică oarecum clasicizantă a autoarei volumului, pentru simplul motiv că titlul, chiar și în zilele noastre, și-a păstrat valoarea metaforic rezumativă a unui conținut. Lia Ceran, o tânără autoare din Iași, este la al treilea **Incunabul** (Editura Junimea, 2006), scos în condiții grafice deosebite și subintitulat „zona algonchină”. Mărturisesc deschis că eu, cititorul de rând, nu știu ce înseamnă cuvântul „algonchină”; dintr-un reflex de bună creștere, mă duc și caut în dicționarul de neologisme: nici el nu știe, așa că mă consolez gândindu-mă că poezii sunt creatori de limbaj și că au, prin urmare, dreptul să folosească ce termeni doresc, ori să inventeze termeni noi, prin care să comunice.

Și purced încrezătoare la cetirea volumului, ferm convinsă că am să pot decoda mesajul poetic al autoarei. Primul poem se intitulează chiar **Zona algonchină**: „O-tote-man/ absorbit între menstre/ șancrul algonchin/ (logaritmul/ capcana/ plină de cerbi morți/ plină de ei/ exponențială. de ei!// întreruptă la ieri/ ieri ținând-o. violul. matricea/ sperma primăvăratecă/ de cerb// zona algonchină este o invenție/ prematură/ apărută ca un vânat/ (Bahia!)/ cerbul închis, prins/ în tablou - (flashul placentar) -/ culegând iarba/ din dreapta, din stânga/ (parietalul!)/ cornul acolo, sădit/ conturat/ (față în față - liniștea!)/ femela lui, femela LUI/ pielea ei salină/ ca să înțelegi! (de ce să vorbim?!)/ cerbi și ei - (dar mai mici, mai/ supli, mai agregați!)/ semnalul lor/ neoanele aprinse, vegetațiile de neoane// vânătorul! frica și unul (poate *nimeni*)// printre umbrele de cervide/ care vin să-l muște// mișcare ondulatorie a ierbi/ în palmă, în inimă/ ruminatie. defecație. Bahia”. Încep să înțeleg: „Cunoașterea este un meta-principiu. Altfel spus, o contingență de acumulare contradictorii din care rezultă *necesitatea urgenței*, singurul factor capabil să ne modifice, în mod real și profund, ritmul primar” (Lia Ceran). Este vorba despre o experiență gnoseologică sublimată, exprimată într-un limbaj ezoteric, încifrată, deci, termenii în vocativ percutând aria reprezentărilor uzuale și modificând-o sensibil. Dar ce-o fi însemnând „Bahia” și

de ce se repetă acest termen?! Face parte din vocabularul poetic, e limpede, după cum e limpede și că poeta nu dorește să comunice, să se facă înțeleasă, ori vrea, dar nu de oricine, ci numai de inițiați. „Nu râde, citește-naime”, îmi zic, pentru că derapajele verbale, disoluția limbajului, pulverizarea eului liric și alte modalități poetice postmoderniste sunt un bun comun, ca și crearea unei mitologii proprii. Formulele incantatorii, refrenul amintind de practicile magice străvechi, vin din altă zonă culturală și sunt dificil de decipat: „Nu te-ai mai întors din unghi/ nici cât să-iții mâna/ nici cât să nu-i fie frică/ lunatecii/ de balsamicul zid// încăpător, ademenitor, crescător// dreapta-stânga ta/ dreapta-stânga mea/ dreapta-stânga lui/ indefinit *Haristi! Meeff Haristi!* același, tu, pentru mine/ aceeași, eu, pentru tine// rodul meu a fost bun!// rodul meu a fost bun!// *Tosamakria!*” (**Indefinit Haristi**).

Este adevărat că, de foarte multă vreme, definiția poeziei ca „artă a limbajului ce exprimă sau sugerează o emoție, un sentiment, o idee” nu mai are acoperire în ceea ce se întâmplă la nivelul actului de creație, dar cred că s-a ajuns prea departe cu experimentele și că în curând vom putea citi numai având un *guru* alături sau, în absența lui, consultând dicționare de specialitate: „Prinsă în scutece/ transpirând în scutece/ borborigmele ei gri/ scăpate din infern, atingându-// tu știai!// lumea - (plus! plus!)/ - zice și scuipă spre mine/ un rest de Sion:// - fugi, Daleth!” (**Tu știai!**).

Poemele din volumul Liei Ceran au adeseori aspectul unor formule alchimice, o medievalitate surprinsă pictural, în criptograme, agresează mentalul, refuzându-se descifrării, în timp ce poeta, în ipostază de preoteasă ori de vrăjitoare, se dedă la ceremonialuri stranii: „Facies inspirat, funerar, real/ ca un colț, în gingie, putreziciunea obstacolului/ cremaliera de vise (vice-versa, striga el din camera/ de sudare/ autopsia domestică, treacă-meargă, dar noi, cei cu/ aripi, de unde până unde?!)/ discursuri despre sudorii post-mortem/ magazii cu ustensile sibilinice, cimentate în aur/ scări pudibonde, urgența spiralei/ sunetului eructat ca un vierme, din pâsla lui/ clandestină, Eden, Eden” (**Eden, Eden**).

Concentrate și nu lipsite de forță persuasivă, blestemele proferate vin dintr-un substrat emoțional incontrolabil și reprezintă poate partea cea mai reușită a volumului: „De rumeguș, hrana lui// de rumeguș/ leprozeria (lui)/ cu urși de piatră/ pe uși/ cu urși de piatră/ pe guri/ cu bulbi de piatră/ pe guri/ cu bulbi de plumb/ pe guri// cu Stancu, pe guri/ așa, el” (**Așa, el!**).

Ne aflăm într-un spațiu poetic rarefiat,

zvârcolindu-se spasmodic și căutând cu ultimele puteri oxigenul vital: „La singular, Idomé/ la plural, Idomé/ Batamarbar Idomé/ Basarid Idomé/ Basarid Idomeneo/ Kandauleo Idomeneo/ Idomeneo Kan/ Idomeneo Kan/ Idomeneo Idomé Kan// sau condamnarea lui// (singurul/ singurul)// pentru Conchita!” (**Idomeneo**).

În retortă se topesc sunete, silabe și cuvinte fără sens, pentru ca, printr-o alchimie bizară, să rezulte formule (uneori de aur curat, alteori deseuri contorsionate magic, ce nu mai au încărcătură inteligibilă); poeta pare a fi adeptă unui neoletrism ca modalitate de comunicare poetică bazată pe fărâmițarea cuvântului, pe renunțarea la denotație și la conotație în limba maternă: „nelaloc într-acolo-ntr-aici, matia mu, matia mu// cavas, cavas, pentru tine, di-daskalos/ din cloaca-ciriz/ cavas, cavas” (**Mavra matia**).

Intertextualitate? Elemente de jargon, termeni tehnici și științifici introduși în câmpul lexical al trăirii poetice? De ce nu?: cu condiția să fie cu adevărat vorba de un demers artistic în măsură să transmită ceva la decodare: „Fratele Lacinius are pe frunte un semn/ Fratele Lacinius are gust de prag/ Fratele Lacinius are urma sălcie/ Fratele Lacinius e cal, mânz./ Ut deus omnem divinitatis suae thesaurum.../ in se tanquam archetypo absconditum.../ eodem modo Saturnus occulte corporum metallicorum/ simulachra in se

galaxia cărților

circumferens...// Frate Lacinius, opreste-te și strigă!” (**Tratatul de aur al lui Hermes Trismegiste Hermetis Trismegisti Tractatus aureus**).

În postura cititorului, mărturisesc că am mai găsit o atmosferă asemănătoare în Umberto Eco (**Numele trandafirului** - „face bine să mergi peste/ face bine să înghiți câte una, încet/ devreme (prea devreme) să li se facă frig lor/ odoranți// trecând peste Ros, Rosa/ Rosalia, Rosarium”), în **Princepele** lui Barbu, chiar și în „Suburbiile municipale” semnate de Emilian Marcu, drept pentru care am să mă despart fără regrete („zin, zin, în culcuș”) de Occident/ Orientul medieval „prematuro inventat” al Liei Ceran: „Vagabondând/ spre un ipotetic asfințit/ spre un ipotetic orizont/ spre un dezno-dământ! longilin/ concupiscent// Mayerling orizontal/ dinspre Kyra/ spre Kyria/ damaschin kyriacodromion/ abrupt *érétheu*” (**Orient II**).

(**valeria manta-tăicuțu**)

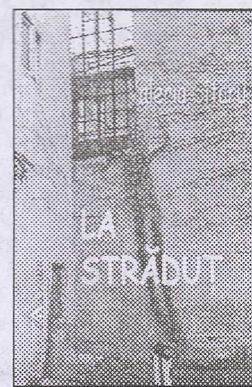
● O sută de poeme
(Gabriel Chifu)
Editura Ramuri

2) Flash-back teatral
(Adrian Țion)
Editura Tribuna

3) La străduțe
(Valeria Sitaru),
Editura Prier

Amintirile unei păpuși rusești

adrian g. romila

Ca prozator, poetul Gellu Dorian pare prizonierul definitiv al unui autenticism reinventat, într-un efort constant de a sugera impresia de „text“ făcut acum, la cald. Nu știu dacă e o rămășiță a lirismului convertit în epic, un gen prin excelență discursiv și centrifug, foarte refractar la egomanie. Romanele sale repetă până la saturație strategia „manuscrisului găsit“, cu teza evidentă a mărturisirii-transcrierii salvatoare. Desigur, raporturile între instanțele narative sunt bulversate, ca în mai toată proza textualistă, pentru că autorul e când un martor neutru cu vagi trimiteri autobiografice, când unul dintre naratori sau dintre personaje, când naratorul însuși, singular judecător al lumii pe care o relatează. În ecoborgesiana *Cartea fabuloasă* e reconstituită o fascinantă poveste a unui manuscris medieval rătăcit într-o bibliotecă de mănăstire, transcrisă de pe casetă audio cu numeroase intervenții autoreferențiale și naratologice pe tema „adevărului“ unui roman. În *Sfârșitul* e elucidată moartea unui artist pe baza însemnărilor victimei și a depozițiilor celorlalți cunoscuți, într-o simfonie de voci care relativizează treptat trecutul, transformându-l într-o ficțiune cu o

cronică literară

mulțime de „ieșiri“ înspre prezentul auctorial. *Împotriva noastră* e povestea unei iubiri din perspectiva masculină, rememorând post-factum o viață întreagă în contextul restrictiv al unei călătorii cu trenul. În toate se intersectează o mulțime de personaje și de situații care, aduse pe rând în scenă, construiesc un megatext sincretic, auzit, spus, scris, copiat, amintit, în spațiile căruia stă, sigur pe el, un autor proteic.

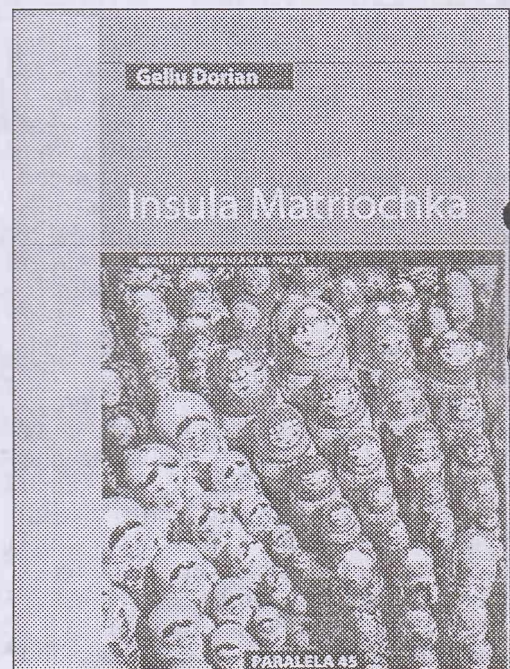
Insula Matriochka (Editura Paralela 45, 2005) mizează iarăși la pariul jocului de voci. Avem, mai întâi, un protocolar argument, intitulat *De veghe în jungla de cărți*, unde autorul își face bilanțul epic, precizându-și intenția mai veche de a ilustra trecutul comunist: „...am deschis o serie de romane în care am tratat problema securității infiltrate în cele mai intime structuri ale familiei, dezumanizând individul, falsificându-l, creând adevărate drame“. Desigur, argumentul putea lipsi, pentru că e ușor patetic să vorbești explicit despre tine, despre proiectele tale și despre „jungla de cărți“ care te condiționează în capul unei ficțiuni (asta în cazul în care argumentul nu face parte tot din gama aceleiași strategii narative a alternării autorului cu naratorul). Oare nu toți scriitorii deja consacrați rătăcesc iremediabil în „jungla de cărți“, a lor și a celorlalți? Se mai îndoieste cineva? Dar în sfârșit, romanul poate fi luat ca atare, fără această voită încadrare într-o tradiție personală. Apoi, urmând același joc al instanțelor relației, aflăm chiar din „Captatio“ că romanul e de fapt o depoziție la Securitate, făcută de o tânără candidată la statutul de scriitoare. Ajunsă în America, la ceva timp după momentul românesc '89, în pragul unui incert divorț, Alina și-a lăsat foile cu depoziția în țară, în grija mai vechiului ei prieten Geo, căruia i-a dat voie să facă ce dorește cu ea. Acum, în prezentul relației, nu mai e interesată de ele. Lucrează la un proiect care-i va aduce bani, vrea să-și salveze mariajul (sau, dimpotrivă, singu-

rătatea) și se bucură din plin de libertatea americană, totul pentru a scăpa definitiv de coșmarul memoriei comuniste. Nu e vorba doar de „reproducerea“ unei îndrăznețe și amănunțite turnătorii, ci și de încercarea de a rupe legăturile cu un trecut compromișător, degradant și oneros, de uitarea salvatoare a unei ființe depășite, din a căruia înveliș, ca dintr-o păpușă rusească, poate ieși o alta nouă. Epilogul ne lămurește că, până la urmă, depoziția a ajuns de la Geo la un anume Gellu Dorian (joc naratologic dus la extrem), care a alcătuit deja cartea de față și care i-a spus Alinei. Într-o excursie rapidă la New-York, că nu mai poate schimba nimic. Mărturisirea Alinei s-a păstrat, astfel, în memoria unei povești scrise, „autentice“ prin chiar caracterul ei de document oficial al unui dosar de Securitate. E o poveste care-i va lega pentru totdeauna destinul de logica unei lumi absurde și-i va prelungi singurătatea, și-asa accentuată de nenumărate eșecuri erotice: „Voi rămâne și-n această noapte singură, închisă în mine. O altă ființă decât cea pe care ar putea-o reda vreun scriitor. Să fie lumea o Matriochka, iar noi sumedeniile de păpuși casabile în mâna unor inși care se cred mai presus de orice lege? Până acum nicio carte nu m-a ajutat să o înțeleg, nici să mă înțeleg pe mine. Poate că ființe umane ca mine nici nu există în realitate, poate sunt doar ficțiuni pe care lumea le acceptă sau nu. Eu cu siguranță, sunt o ficțiune pe care lumea nu o va accepta, așa cum am încercat să fiu în aceste pagini în care numai și numai realitatea a dictat“. Iarăși, joc ficțional supralicitat, estetică post-modernă a „personajelor“ și a „textelor“ posibile, încasate unele într-altele, ca păpușa rusească gravidă de ea însăși, până la saturație.

Spuneam că oricum romanul rezistă și fără aceste acrobații naratologice. Și fără uneori obositoare aglutinări textuale, as adăuga. Depoziția Alinei se referă, într-un prim strat de semnificații, la situații obișnuite în lumea scriitorilor din România anilor '80: autori consacrați (Geo, Teofil, Evelin, Dan), debutanți dornici să se consacre (Alina), intelectuali fini eșuați în servicii mediocre și obligați la compromisuri (profesorul), poeți de curte dispuși să toarne pentru a fi tolerați în lumea literară (Ristea). La o a doua lectură, povestea converge într-o parabolă orwelliană a puterii care ucide gândirea (pasaje din 1984 sunt reproduse - „puse în abis“ - în roman). Condamnată o dată penal ca rezultat al unei înscenări organizate de doctorul Hărnauceanu, cu care Alina voia să-și piardă virginitatea, de o a doua dată, care căuta un motiv s-o prindă, personajul e obligat să dea o declarație detaliată despre evenimentele petrecute la un chef între scriitori. Un inginer descursăreț făcuse rost de permisiunea de a-l organiza pe o insulă amenajată cu debarcader, grătar și camere de cazare pentru eventualii favoriți ai partidului. Insula, imagine a „lumii în lume“, e și ea tot o variantă a Matriochkai, până la urmă. Petrecerea, asezonată din belșug cu friptură, alcool și lăutari durează doar o noapte, dar e plină de situații hilare, pentru că personajele vor să facă pe insulă ceea ce nu pot face „pe continent“. Ei respiră intens parfumul spațiului izolat, oarecum la adăpost de privirile „Marelui Frate“ și abolesc cenzura verbală și comportamentală chiar în preajma turnătorilor de serviciu. Comicul rezultă din această evoluție pe muchia libertății, în urma declinului dat de aburii lui Bachus și de curajul crescând al convivilor. Se spun glume și se cântă piese fără perdea („*Chiflulăreasa*“ e bucată favorită a cobzarului din taraf), se ascultă în batjocură poezii „patriotice“ (activistul Ristea e provocat anume), se improvizează poeme

cu subtile aluzii anticomuniste (Geo versifică excelent în stil eminescian).

Insula e, desigur, un loc al defulărilor de tot felul, un fel de cea mai liberă din lumile posibile. Locul cel mai important e acordat sexualității, pentru că ea e una dintre obsesiile personajului principal, prinsă, între altele, în căutarea propriei virginități. „Stăteam toată ziua în casă și mă masturbam“, sună fraza cu care debutează primul capitol, anunțând că va fi vorba de avatarurile unei fete conștiente de distanța pe care o impune bărbaților. Alina e agresată sexual de toți bărbații de la petrecere dar ea îl dorește cu ardoare pe Geo, prea fidel, însă, soției sale. În criză de timp și sătulă de greutatea virginității, se dăruiește, până la urmă, cu plăcere și fără nicio remușcare lui Teofil, scăpat de sub supravegherea atentă a soției sale, Cristina. Și ceilalți trăiesc din plin momentele de libertate: Evelin și Dan pescuiesc cu pasiune și umplu la refuz plasele de pește; Ristea compensează lipsa de talent literar etalându-și excelențele abilități culinare; membrii tarafului profită de belșugul de bucate și de băuturi scumpe și rare în comerțul socialist; un exhibiționist apărut de aiurea se masturbează la

vederea Cristinei și a Alinei, dezbrăcate pentru plajă. Sunt fapte și vorbe pe care Alina le trece în depoziția ei mai puțin cu remușcările unei delațiuni plătite, cât cu satisfacția unei mărturisiri curajoase, în urma căreia nu mai are nimic de pierdut. Ea știe că, oricum, nu-i va putea incrimina mai tare pe prietenii ei scriitori decât o vor face ceilalți delatori, Ristea și inginerul. Sunt puse aici față în față două tipologii ale martorului. Alina vrea să fie lăsată să plece în America și se descarcă prin scris de toate obsesiile murdare, se răfuiește cu propriul destin potrivit reevaluându-l, punându-l la distanță prin poveste. Ea caută evadarea, ieșirea definitivă din carcasa strâmtă a păpușilor una într-alta. Ocazia i-o dă un angajament cu Securitatea, un birou, cu o foaie și cu un pix.. Ristea și celălalt, în schimb, sunt turnătorii de meserie, plătiți cu privilegiu nemeritate. Pentru ei actualul mărturisiri nu e eliberator, pentru că-i afundă și mai mult noroiul captivității și al rușinii de sine. Spre deosebire de Alina, ei nu vor ști niciodată că, povestind fără să ascundă nimic, le vor spori teama securiștilor de „monștrii“ pe care-i naște o noapte de libertate, pe o insulă oarecare.

Roman *poetic* despre legitimitatea rememorării și a povestirii, străbătut, totodată, de o fermă vână realistă de sub care transpare fin și problematica existențială. *Insula Matriochka* dovedește încă o dată că poezii se numără, adesea, printre cei mai buni prozatori.

O importantă vocație secundară (II)

alexandru george

Așa cum spuneam, apariția unor
puzderii de gazete (care nu erau
totdeauna și niște cotidiene) de toate
soierile și în maximă libertate a
constituit un fenomen caracteristic vieții
politice și culturale românești în era sa libe-
ră care se va urma în preajma celui de-al
doilea Război Mondial. Cenzura a acționat
doar intermitent după constituirea României
Mari, în scurte perioade de „situație ex-
cepțională”: în timp de pace ea permitea
criticile și toate insolențele împotriva
celor aflați la conducerea țării, de multe ori
împotriva regelui... Și scriitorii, mai ales
poezii și-au găsit în presa de atunci o nouă
vocație, dar și o sursă de venituri; la noi
„Luzum de fildes” fiind un fenomen aproape
necunoscut, el devenind de actualitate abia
după război și solicitarea artistului
imperativă.

Ziarele noastre au apărut în toiul luptelor
politice, odată cu partidele; abia odată cu
„Universul” înființat de fostul galibardian
Luigi Cazzavilan apare la noi o gazetă de
„știri din toată lumea” captate din sursă
directă și proprie, celelalte gazete preluând
informațiile din presa străină și redându-le
cu oarecare întârziere. (Ceva mai târziu
„Adevărul”, care apărea la prânz, a fost
dublura „Dimineații”, un cotidian matinal.)
Dar cu toate că s-au dorit „informative”,
subordonate vreunui partid, ele (nu mai
vorbesc de „Opinia” de la Iași și „Patria” de

opinii

la Cluj, foarte importante) orientau și
influențau opinia publică măcar indirect.
Toate publicațiile cu apariție periodică
aveau un restrâns nucleu redacțional și o
mulțime de „colaboratori” permanenți sau
ocazionali, încât se poate spune că n-a
existat român până pe la sfârșitul anilor '30
care să fi vrut să-și spună cuvântul în presă
și să nu fi izbutit s-o facă. Colaborările fiind
foarte prost plătite, ziarele se aflau mereu în
pană de „materiale”.

Or, chiar dacă erau iscălite de nume cu-
noscute, articolele stăteau sub zodia efeme-
rului, așa cum le e caracteristic, încât rari au
fost scriitorii (Oct. Goga, N. Iorga, E. Lo-
nescu) care să-și fi adunat în volum măcar
în parte. Un caz pe care l-am mai pomenit
este cel al lui Camil Petrescu, autor se pare
a sute sau chiar mii de articole rămase „în
afara” operei sale, care nu cuprinde decât o
singură selecție, și aceea de eseuri, **Teze și
antiteze**.

Un alt caz care mi s-a revelat recent prin
proporțiile lui de care abia biografia lui Nae
Ionescu elaborată de Doina Mezdrea dă
seama: dascălul de logică și metafizică, fără
niciun volum mai consistent în specialitatea
sa, se dovedește a fi autorul câtorva sute de
articole de ziaristică mai ales politică pe
care le-a risipit de la debutul (ca student?)
și până când dictatura regală l-a anihilat. Un
istoriograf care s-ar baza numai pe
„documente”, ar putea spune că Nae Ionescu
a fost un gazetar care a predat și niște
cursuri niciodată tipărite la Universitatea din
București. Ceea ce ar fi absurd, cum ar fi și
afirmația că M. Eminescu a fost un gazetar
care a scris ocazional și poezii.

Așa că e mai bine să revenim la ceea ce

enunțasem la început: formația gazetărească
eminent ilustrată de cazul Caragiale, deși cel
imediat următor, al lui Vlahuță, nu e de
ignorat, fapt pus în valoare de G. Călinescu
în **Istoria...** sa. Volumele sale de proză o
dovedesc: **File rupte**, **Din goana vieții**,
chiar și **România pitorească**, un lung
reportaj în fapt.

Toată această poveste frumoasă, deși
plină de pasiuni, de conflictualism, de ata-
curi și de replici dure, sau poate tocmai de
aceea meritând a fi regretată, s-a încheiat
odată cu lovitura comunistă, din 1947-1948,
după ce tot deceniul precedent, de tranziție
spre câte o mereu altă „nouă ordine”, averti-
zase pe toată lumea ce s-ar putea să survină.
Istoria presei românești este însăși istoria
democrației noastre sau mai propriu-spus a
regimului liberal cu adevărat legat de ea.

(Radiodifuziunea, deși a făcut progrese
importante, nu a concurat-o în realitate, căci
aparatele, scumpe, nu erau la îndemâna
oricui, iar controlul guvernelor făcea ca pro-
gramele să exprime doar opinia oficialității.
Presă era singurul teren de „dezbateri” a
chestiunilor mai acute, la ordinea zilei.)

... Încât, atunci când în noaptea
comunistă au început să se ivească unele
semnale luminoase, nimic n-a fost mai
încurajator pentru cultură ca transformarea
revistei „Contemporanul”, în fruntea căreia
a fost pus G. Ivașcu, un tip echivoc, adus din
pușcărie, dar un om de presă în sensul cel
mai propriu al cuvântului care, profitând de
dezgheț, a făcut din acest organ „ideologic”,
de vulgarizare marxistă, o revistă din ce în
ce mai aerisită, care a servit momentul ex-
ploziv de la mijlocul anilor '60. El a promo-
vat pe risc propriu o serie de tineri în frunte
cu N. Manolescu, dar și Al. Ivasiuc și chiar
Dan Zamfirescu, ultimul pe care l-a dibuit
fiind eu însumi, proaspăt debutant în 1971,
dar la care am colaborat susținut fără să am
o rubrică fixă, cu obligațiile subsecvente.

„Contemporanul” a fost revista care sub
această conducere s-a apropiat cel mai mult
de stilul publicistic vechi, dar n-a fost singu-
ră. Un mare rol i-a revenit unui personaj
încă mai dubios, Eugen Barbu, care făcuse
un deceniu întreg „rezistență” față de regi-
mul comunist, așteptând să vină americanii,
apoi trecuse pe baricada oportuniștilor, dar
cu toate armele unui om vechi, practic for-
mat în infrastructura culturală a Vechiului
Regim.

Se apropiase la debut de Mircea Damian,
un notoriu gangster de presă, pe care dis-
cipolul îl numește în memoriile sale Piratul,
dar care conducea o publicație destul de
interesantă în anii războiului, „Fapta”
(1943-1948), și mai ales foarte vivace,
adevăratul model pe care și Barbu îl va
imprima publicațiilor sale.

„Lucașfărul” și cenaclul acestuia sub
conducerea unui director relativ tânăr a adus
un aer proaspăt în atmosfera stătută și
convențională a presei de atunci; a promovat
nume noi, revista, sub pavăza juvenilității,
și-a îngăduit unele gesturi inconvenabile
mai ales împotriva recenților consacrați, ve-

detele ultimelor două decenii, iar schim-
barea incolorului Petru Vintilă cu tânărul
Dinu Săraru, tip cu vână gazetărească certă,
a accentuat revistei un anume stil. (Nu am
lipsit nicio serie de „foști” aduși la lumină
după ani mulți de tăcere și ignorare.)

Foarte curând mai apoi s-a făcut simțit
ceea ce s-ar putea numi „fenomenul Adrian
Păunescu”, despre a cărui poezie gurile cele
mai rele spun că e o simplă gazetărie
versificată, o apreciere (dacă e să-i spunem
așa) mult exagerată, dar acoperind adevărul
că structura de ziarist este esențială poetului.
El, debutant nu prea precoce, înainte de a
deveni un personaj de propagandă politică, a
dovedit la „Lucașfărul” și „Flacăra” că și-a
asimilat multe din virtuțile gazetăriei vechi
pe care el n-o apucase, **Sub semnul
întrebării** (1971) răspunzând în bună
măsură **Mărturieii unei generații** a lui Felix
Aderca, veche de mai bine de patru decenii.
Cred că a fost o chestiune de instinct, dar
reușita lui publicistică, printr-un abil joc de
inconformism și slujire în exces a tiraniei
ceaușiste s-a produs concomitent cu
eșecurile destuilor rivali.

După o eclipsă, Eugen Barbu revine în
arena publicistică (nu doar în cea a lite-
raturii) și transformă „Săptămâna culturală a
Capitalei”, un buletin pur informativ asupra
spectacolelor și „manifestărilor” din Bu-
curești, într-o gazetă personală - un fenomen
care nu se poate explica decât prin simpatia
pe care el a inspirat-o „tovărășei” și celor
din anturajul acestora, în frunte cu Eugen
Florescu. Aprovizionat cu informații din
partea Securității, ba chiar cu unii colabo-
ratori mascați sub pseudonime, el a tulburat
ultimii ani de comunism mai mult decât să
fi contribuit cu ceva pozitiv, căci operele lui
cu adevărat artistice îl recomandau
îndeajuns și, în ochii multora, îl sesizau.
Dar, pe teme mărunte, el, împreună cu alții,
încurajați de acest succes (căci „Săptămâna”
a fost cel mai citit hebdomad în epocă), au
adus ceva din stilul liber al presei românești
de pe vremuri.

În tot cazul, pe teme pur literare, mai ales
când nu afectau pe bonzii regimului, s-a
putut reveni la modalitatea disputei, a con-
troversei, a constatației, ceea ce aducea,
printre omagii, tămâieri și fanfare ceva din
vechiul spirit care se plămădise în era
libertății, de fapt a normalității.

Cei care l-au întreținut și l-au cultivat cât
de cât și au mai apucat momentul decembrie
1989 se laudă cu aceasta, deși ar fi mai de
admis că au profitat de o îngăduință de sus,
uneori fiind manevrați de un anume grup al
culturnicilor care își nimereau propriile in-
terese puțin diferite de ale Marelui Cărmaci.
Așa că abia atunci când Eliberarea a venit,
s-a putut vedea ce înseamnă cu adevărat
Libertatea.

Fluturi arși pe rugurile toamnei

E-n toamna noastră iar atâta plumb
că-n talia subțire a lacrimii de taină
s-a prins un fluture bezmetic de nătâng
și s-au pornit spre el corăbierii
să-i fluture catargul doar atât
și el trufaș ca un damnat sub ghilotină
a coborât numai atât să spună
zi bună, de-au bubuit semintele în arbori
de ciudă, și s-au pornit iar cruciații
să caute în panoplii măcelul
numai un fluture dorea să moară
și nu-l lăsam era așa de falnic
în aripile lui vedeam morminte
și, Doamne, el era atât de viu
din pene-n și devora veșminte
acolo-n zborul lui să-i fie leac
de teamă să nu-l frângă deodată
el fluturele ars pe veac mă-ntâmpina
nedemn am încercat pe crucea lui
în aripi zborul să nu-i moară
dar s-a pornit deodată-n univers
să bântuie o altă dinastie
până și păsările știu că ruginesc
și au lăsat doar fluturi arși pe rugurile toamnei
mormintele de aripi au zvâcnit adânc
și-i plină de lumină pânda nopții
în care oasele mă plâng

Pelerinii umbrei

Numai în împărăția îngerilor negri
teama de rele dispare
obosit în truda zborului doar șoimul
cade secerat sub apusul de sânge
cum alunecă râul de franze-n amurguri
un mugure umple golul și trece-o caravană
nebună de liniștea aripii
în cetate toaca adună pelerinii umbrei.

Perlele neantului

Cum străluceau arborii în ochii tăi atunci când
singură te umileai între perlele neantului
era noaptea în care vegheam o singură stalactită
aburul tău de înțelepciune, înaltul.

Pângă se făcea trifoilul era doar martie netrebnicul
dus la mal de ins însigurat precum Iov
ca la polul de dincolo să-l aștepte fratele geamăn
rupt din reptila altui ales plod.

Ce de puzderii clocoteau în calcarul de la cruci
aproape de ele eram ca o luntre grea
fereastră prin care altădată cernea pustiul însingurării
cămașa lumii căzută pe tine ca o zăbrea.

Ce puteam, maică, face, eu cui mă adunam atunci
nici când vorbele tale nu le mai puteam demult sorbi
încât deseori mă retrăgeam într-o creangă de prunci
în care numai zăpada cuvântului și-a blestemului
îmi vorbi.

Oare cine bate mă-ntreb, oare cine mai vine în noapte
să-ți vadă chipul, trupul răvășit de rugi
îi primesc, maică, la fel și pe părinte
după cum mi-ai poruncit
cu tălpile-ncoronate de spini și cu umerii de lacrimi uzi.

dumitru ion dincă

Spleen

Precum o pasăre ce dormitează
în privirea regelui când dă sentințe
ghilotină-n mirosul zborului cade o aripă
trupul viscolind de umilinte.

Norii puri alunecă și-n vechiul burg
iar mai trec fantomele prin crini
crucile se năruie-n otrava amintirii
dușilor la care iarăși te închini.

Faliment în megafoanele lumii

Păsările cunosc mersul trenurilor
din când în când schimbă macaze
megafoanele lumii dau faliment
sunetul șinelor devine cântec lasciv
pare o amnezie a torsului
numai vulturii se-ncumetă să coboare
sfârtecând arbori și oameni
căutând licurici în imperiul spaimei
și ies în cohorte aligatorii
atârând de o algă un cuib de licurici
încearcă splendorile călătoriilor
se schimbă macazul un alt stol
trece să facă de pază la orarul
mașinilor în dimineața zilei se
anunță falimentul total al
drumurilor de fier e grevă
în mina din muntele ce ascunde
atâtea primejdii din care se nasc
șinele și păsările și alte drumuri
fără de întoarcere.

Taina marelui duh

În iedera de sticlă văd
cum în paradis își caută ologii picioarele
se văd cărbunii frunzelor migrând spre bolți
trufașe temple-n mir se răstignesc
iar calea umbrei nu mai e
taina dorită de cavalerii din apusul lunii
și-acolo-n catedrale doar turnuri de văpaie
la focul interzis ca între cazne
să biruie un cavaler al tronului nedemn
cel mai destoinic fiu al marelui învins
doar că în peșteri s-a-nvălmășit mulțimea
și glasul ei nu e deșert ci pur așa grăit-a Domnul
dintre diavoli să pască iarba vrajbei
între lumi doar cel ce caută să smulgă
din rădăcină taina marelui duh.

S e odihnește cel mai bine muncind, așa cum pasărea se odihnește în zbor.

Teate naționalismele sunt triste. Cel mai trist e naționalismul poporului căruia îi aparții.

Metafora unui medic: „Celulele endocrine comunică prin hormoni, adevărate sintagme chimice, cu celulele organismului, neuronii vorbesc între ei prin limbaje electrice și chimice ș.a.m.d.“ Așadar, microcosmosul ca o feerie comunicațională.

„Suntem surprinși să citim într-o revistă căreia nu-i lipsește spiritul critic cum e «Apostrof» (nr. 9) o recenzie foarte favorabilă la cartea de memorii a lui Petru Groza. Nu știm cine este autoarea recenziei, Maria Ghitta, care dă dovadă de o «înțelegere» neașteptată față de făcătura fostului prim-ministru, unul din marii duplicitari ai țării, funciari necinstiți și nesinceri. Dar să nu-și fi dat seama nimeni în redacție cum sună textul recenziei, începând de la titlu: **Memoriile unui dac ambițios?** („România literară”, nr. 43/2003). Redacție peste care, vai, se așterne umbra domnului Ion Ianoși...”

„Sub titlul **Arhivele Securității** arată cum averi impresionante, formate din bunuri de patrimoniu, obiecte de artă, mobilier și podoabe, luate cu japa de la moșieri, au ajuns gratis la favoriții regimului. Arghezi și Valter Roman, îmbogății de comuniști, în pagina 6 a «Evenimentului zilei» de miercuri 17 septembrie. Mihai Pelin prezintă informații din arhivele Securității despre bunurile confiscate de regimul comunist de la proprietarii de drept. În debutul materialului, sunt oferite o serie de informații privind «operațiunea îmbogățirea», inițiată de proaspăt instalatul regim ceaușist în vederea delimitării de «excesele» staliniste: „În ultimii ani '60, după debarcarea lui Alexandru Drăghici și o dată cu numirea lui Ion Stănescu la conducerea noului Consiliu al Securității Statului, s-a declanșat operațiunea «îmbogățirea», destinată să recupereze măcar o parte din bunurile anterior risipite. Iată un fragment dintr-un raport emis în epocă: «Prin ordinul MAI nr. 6170, înregistrat la Direcția Administrării Bunurilor sub nr. 10596 din 1 decembrie 1948, s-au dat dispoziții ca Direcțiunea Administrării Bunurilor să inventarieze cărțile confiscate și să le predea la diferite instituții numerice și nu nominal, creîndu-se astfel posibilitatea ca unele cărți de valoare să fie înlocuite cu altele. De altfel, în majoritatea cazurilor, inventarele au fost alcătuite sumar, fără o descriere suficientă a bunurilor». În subsolul paginii este reproducă o listă alcătuită de ofițerii implicați în operațiunea «îmbogățirea» în care ni se dezvăluie, firește, doar «o parte infimă din cei care au beneficiat de bunuri furate». Printre aceștia întâlnim, în general, figuri marcante ale nomenclaturii comuniste: Alexandru Drăghici, familia (Constantin I.) Parhon, familia (Leontin) Sălăjan, Valter Roman, Ion Popescu-Puțuri, alături de nume cu mai mică «rezonanță»: Ion Șerb, Ștefan Pavel, Anton Tatu Jianu. «Surpriza» - dacă-i putem spune astfel - este reprezentată de prezența pe listă a familiei (Tudor) Arghezi, în dreptul căreia sunt trecute următoarele «achiziții»: «mobila stil florentin (masă sufragerie, 12 scaune sufragerie, 2 bufete, una masă radio cu etajeră, una tip consolă, una lustră Murano cu 12 brațe). Observații: primite de la MAI, conform ordinului fostului ministru Alexandru Drăghici» (observațiile din paranteză aparțin lui Mihai Pelin). Recuperat în 1955 de Gheorghe Gheorghiu-Dej, poetul de la Mărtișor a fost răsplătit pentru serviciile propagandistice aduse ca un avansat membru de onoare al nomenclaturii comuniste... Întrebarea e: cui vor fi aparținut înainte amintitele bunuri?» („Observator

Mentalitate funcționărească

gheorghe grigurcu

cultural”, nr. 187/2003). De fapt, întrebările sunt mai multe, iar cei care temporizează răspunsurile convenite speră că vom obosi a le mai pune...

Cât de convențional se vedește „echilibrul” vieții literare actuale, urmărit de nu puțini autori, în speță de cei cu funcții de decizie și cu avantaje literare și extraliterare de apărut! Acea atmosferă caldă, bună conducătoare de ipocrizie, în care interesele mai mult ori mai puțin inavabile sunt mutual menajate, în care orice gest ieșit în afara tipicului e măsurat oblic ori de-a dreptul sancționat! E la mijloc o mentalitate funcționărească, o birocrație a producției literare adaptată la conjuncturi, nu fără groase reziduuri ale metehnelor epocii totalitare. Idealul ar o robotizare a criticii, o uniformizare cazonă a opiniilor, o „tundere” periodică a vegetației frazeologice precum a unor arbuști care ar trebui să păstreze o anume formă „civilizată”. Ramurile ce cutează a ieși din cadrul fixat se pomenesc retezate fără șovăire. N-ai voie, publicând un text, să „strici” relația redactorului X cu redactorul Y, a revistei cutare cu revista cutare. Dacă totuși faptul infamant s-a produs (poliția având ca obiectiv menținerea „bunelor relații” nu e fără cusur!), urmează complicate explicații, scuze și, evident, pedepsirea celui ce-a fluierat în biserică. Amuzantă cu osebire ni se înfățișează împrejurarea că gardienii „bunelor moravuri” în lumea literelor se consideră fără clipire „democrați”, chiar exponenți de frunte ai „democrației”, trecându-se unii pe alții în tablele reprezentativității, premiindu-se reciproc, consolidându-și în fel și chip jilțurile oficializării. Căci se cuvine subliniat un lucru: „Echilibrul”, „armonia”, „consensus” între scriitori au loc în perspectiva unei oficializări deja dobândite ori *in spe*, cei mai tineri sau „întârziații” care participă la jocul de societate în chestiune așteptând cu răbdare să le vină rândul la beneficii...

O înmormântare sărăcăcioasă, desfășurându-se pe străzile Amarului Târg. Surpriză. În locul unui marș funebru, fanfara intonează vechea romanță **Când eram copii odată...** Să ni se dea de înțeles în felul acesta că defuncții redevin copii? Oricum, o rază de lumină îndepărtată se așterne peste întunecatul cortegiu.

Cum-necum, Cristea e un nume benefic pentru obștea noastră critică. Un nume de-o neașteptată prolificitate: Valeriu Cristea, Dan Cristea, Radu Călin Cristea, Tudor Cristea și, recent, Daniel Cristea-Enache!

Sterilitatea poate fi învinsă prin ea însăși. Încearcă s-o descrii!

„Di Puslojici a anunțat nu demult că în țara veină și prietenă se va organiza un mare festival de poezie la care va fi invitat și Adrian Păunescu, căruia i se va înmâna un important premiu intitulat «Hrisovul moralei». În acel cadru se va lansa, dacă am înțeles eu bine, și o antologie din poezia bardului nostru, tradusă în limba sârbă. E o glumă bună asta, cu hrisovul moralei. Un altul s-ar putea indigna, dar eu, în asemenea momente, mă duc mereu la Caragiale, găsind o situație similară și, mai ales, izbăvitoare. De data aceasta îmi vine în minte Madam Georgescu, mama bravului Ovidiu Georgescu, căruia profesorul e pe punctul de a-i distruge viitorul, pentru că loaza are de gând să urmeze

Dreptul, dar e corigentă la morală. Și atunci vine întrebarea mirată a doamnei Georgescu și a naratorului și a mea și a domnului Adam Puslojici și, probabil, a lui Adrian Păunescu: «Dar ce legătură are dreptul cu morală?!» O întrebare pur națională, pe care ne-o tot punem de două mii cincizeci de ani și mai bine. Și dăm mereu același răspuns. Dar aici mi se pare a fi vorba de ceva mai mult decât de răspunsul la întrebarea cu pricina, care e foarte lesne de dat. Domnul Puslojici are, în fond, tot dreptul de-a evolua cum consideră, deși a schimba vechea admirație față de cataliticul Nichita cu prețuirea, probabil mai profitabilă acum, a lui Adrian Păunescu, mi se pare o chestiune care ține, vai, tot de domeniul moralei. Problema este că, în ipostaza în care se va afla, Adrian Păunescu va reprezenta poezia română, va da, carevasăzică, seamă de starea ei. Or, în această ipostază, Adrian Păunescu nu mai reprezintă de multă vreme pe nimeni, poezia sa, remarcabilă în câteva momente, ținând, dincolo de orizontul ei moral (*sic!*), de un mod vetust și putând fi, dacă ar mai lua-o cineva în serios, o frână în dezvoltarea lirismului contemporan” (Tudor Cristea, în „Literă”, nr. 9/2003)

Imprevizibilul viitor: „Unul din cei cinci pictori care avea dreptul să îl picteze pe Nicolae Ceaușescu a ajuns în azilul de bătrâni din

memorii

Bacău, petrecându-și ziua pictând pe balcon sau în camera sa. Iulian Moga, în vârstă de 68 de ani, a ajuns în azilul din Bacău în urmă cu două luni. Acum patru ani avea casa lui, însă a girat pe cineva, după care a plecat să muncească în Germania, iar când s-a întors în țară a aflat că a rămas fără locuință. Un timp a reușit să se descurce cu pensia de 1,4 milioane de lei, însă în ultima perioadă nu a mai putut face față cheltuielilor și s-a retras la căminul de bătrâni. După ce a absolvit «Artele plastice» la Cluj, a fost ales printre cei cinci pictori care aveau dreptul să-l picteze pe Nicolae Ceaușescu, ajungând la Bacău. «Eram la Mangalia, pictasem un tablou de doi metri cu Ceaușescu. Prim-secretarul Bacăului, Alexandrina Găinușe, a venit la mine și m-a întrebat cât câștig și mi-a spus că îmi dă dublu, cu condiția să mă mut la Bacău. Așa am devenit șeful propagandei în județ. Fiecare eveniment trebuia împodobit cu panouri și lozinci. Cele mai grele erau comenziile care trebuiau terminate de pe o zi pe alta. Portretele soților Ceaușescu le făceam numai eu», a declarat Iulian Moga. Cu Nicolae Ceaușescu s-a întâlnit personal o singură dată. Toate portretele acestuia erau făcute după o fotografie primită. Am lucrat la Neptun un tablou în mărime naturală. Pentru acest tablou am primit poza color în poziția pe care trebuia să o pictez. Când am terminat poza, au venit soții Ceaușescu. El era comunicativ, ea stătea acră într-un colț. El s-a uitat la tablou și mi-a spus că îi place», își amintește pictorul. Iulian Moga a expus în galerii din Belgia și Olanda, fiind specializat în portrete și peisaje” („Adevărul”, 2003).

Demiurgul necunoscut

emil rațiu

După controlul miliției, opriri la punctul cel mai înalt, de unde șoseaua începea să coboare. În fața lor, pe pânza albastră a mării, apăreau spinările verzi a două-trei insule, greu de deosebit din cauza amestecului neîntrerupt al coastelor, în zigzag, cu marea și cu munții.

Erau insulele Korcula și Hvar, așezate mai departe, dar ceea ce părea o insulă minunată imediat sub privirile lor era în realitate o fâșie foarte lungă de pământ ce, întinzându-se aproape paralelă cu coasta, forma până în zare un minunat fiord. Era istmul Peljesac. Un miros suav și în același timp puternic de levănțică, caracteristică acestor țărături, îi împresură, vrăjindu-le simțurile.

Rămaseră tăcuți, fermecați de priveliște, își continuă apoi drumul, prin Kudine și Slano, de unde, cotind pe un drum strâmt și prost pietruit, reintrară în munții Bosnici,

cerneală proaspătă

depărtându-se dintr-odată de mare. Sub impresia puternică a frumuseții coastei, Grigore zise, abia auzit, ca pentru sine: -Ne dă văzul, prin aceste forme, această senzație de fericire? Sau ea este, există dintotdeauna în noi, și formele doar ne-o deșteaptă? Așa cum a existat odată și în mine și nu mai am puterea să o simt singur, fără ajutorul simțurilor... Sau, pur și simplu, în aceste momente ne eliberăm de materie, trecând în beatitudinea de dincolo? Atunci... ce rău ar fi? N-ar fi o eliberare? Sau este pură iluzie... și în afara vieții nu este decât umbră?

Spuneam, îi zise el lui Andrei, care-l privea întrebător, că există un alfabet exterior al frumuseții, care se suprapune numai în parte labirintului, „mandalei”, din noi. Acolo, în adânc, este în noi o putere care o anulează pe cea dintâi, a frumosului, un alfabet profund care nu se vede și nu coincide cu acela al chipului nostru după chipul Creatorului. Sufletul nostru este altul, adăugă el. Știi ce este „mandala”... Este un alfabet alcătuit din forme geometrice, colorate, care sunt ale unei voci fără cuvinte a sufletului, alcătuită din simboluri. Aceste simboluri, cuvintele sufletului, sunt treptele scării prin care noi coborâm în adâncurile prometeice, pentru a ne salva, pentru a căuta, așa cum căutăm aici în suprafață aceste manuscrise, dragostea de la temelie ființei noastre, pe care o căutăm pierdută în lume sub diferite înfățișări, însetați de ea, pentru a nu ne pierde în beznă. Așa cum Orfeu a coborât în infern, în căutarea lui Euridice... Mandala este o scară care ne poartă în jos, în infern, dar ne deschide și paradisurile, beatitudinea și în același timp ne arată mult mai mult: Marele Mister... Mysterium tremendus... Acela al planurilor diferite ale realității, ce se

încrucișează în anumite puncte, punându-ne în contact cu alte grade de realitate. Aceasta este călătoria adevărată, în *esență*, în *substanță*, în afara simțurilor... Ei bine, Bogomilii au cunoscut-o. Eu am descoperit-o pe mormintele, în alchimia lor. Procesul amalgamării, contopirii metalelor, a corpurilor fizice, nu era decât reprezentarea grosolană, materială, a unirii sufletului, la diferite trepte de realitate, cu *esența*, cu *substanța*. Este același lucru ca și călătoria Sf. Ioan Scărarul pentru biserica ortodoxă, zise el.

- Dacă aceste realități sunt fixe, statornice, înseamnă că sunt realitatea adevărată. Ce bine ar fi să le putem ajunge, zise Andrei. Toată neîntrerupta goană a timpului s-ar opri atunci. Am putea spune, în sfârșit: clipă, oprește-te! Vălul timpului, care ne împiedică să vedem realitatea adevărată, substanța, din cauza devenirii, atunci s-ar risipi. Ca în paradis, când nu exista timpul care învâluie tot și înșală. Se gândea: câtă asemănare între mine și Grigore. Deși îl cunosc de doi ani, abia acum îl descopăr. Niciodată nu mi-a fost dat să întâlnesc un om cu care să mă asemăn atât, să mă înțeleg imediat. Era ca un alter-ego al său. În acele momente, când admirau frumusețea, îi părea câteodată că sunt unul și același, așa cum sunetul unei orgi nu poate fi despărțit de aerul prin care vibrează, se transmite. Dar de ce îl cunoștea abia acum, când curând ar fi plecat din Sarajevo, căci contractul îi scădea? L-ar mai fi reîntâlnit? Unde?

Și de ce insista atât, se întreba cu o strângere de inimă, asupra alfabetului exterior al frumuseții, care nu corespunde cu cel din adânc, prometeic, din noi, zicea el, al lui Cain?

Drumul de 7-8 kilometri de la Slano se termina într-o poiană, unde se ieșea din defileul sumbru, ca într-o oază. Ajunseseră la mănăstirea Zavala. În mijloc se afla o biserică toată albă, construită prin secolul XIV, cu o roseolă romanică pe frontonul de la intrare, cu turlă cilindrică deasupra naosului, după canoanele stilului sârb de la Raška. Coborâră. Se îndreptară către administrația așezământului și întrebă de bibliotecă. Părintele de la administrație îi privi cu mirare, dar, cu învoirea starețului, îi lăsă, însoțit de dânsul, să meargă în bibliotecă. Aici căutară câteva ore, rugând să li se arate și cele câteva manuscrise ce aveau, atingându-le cu mare băgare de seamă, ca pe niște prețioase relicve.

- Multe ne-au fost arse, se lamenta părintele, când îl întreabă dacă erau numai acelea, atât de puține. Mănăstirea a fost bombardată în timpul războiului și multe cărți și manuscrise au ars, zise el. Între toate cărțile și manuscrisele ce văzură acolo, niciunul nu era scris pe românește. Fusesem excluși de la început, cugetă Andrei. Dacă mai adăugăm boicotarea istoriei de către strămoșii noștri, de aproape o mie de ani, ce e de mirare că am dispărut de pe aceste locuri și că nici cărți nu avem? Nu se petrecuse acolo drama păstorului ucis fără a opune nicio rezistență, probabil conștient,

asemeni bogomililor, că totul era părere, că „realitatea” era altundeva, în afara istoriei? Numai un nebun ca mine poate să mai spere să afle ceva! Aceste cărți nu sunt, își zise cu amărăciune și parcă o povară nevăzută îl copleși. Erau doi, aproape trei ani din viața lui, împrăstiați în neant, pe meleagurile acelea: trăise într-o iluzie, numai pentru ea, neglijând orice altceva, pe sine însuși, pe alții, nesățios de adevăr, de acea „frumusețe”, asemenea unui călător de apă vieții într-un deșert, în căutarea unei oaze, care acum vedea că fusese o iluzie, „fata morgana”. Ieșiră din bibliotecă. Când intrară în biserică era sfârșitul slujbei. Intra pentru prima oară în acea biserică, n-o mai văzuse niciodată. Dar, foarte curios, i se păru deodată că zidurile, cupola bisericii aceleia se lărgeau, se deschideau, și el se afla acolo, în centru, parcă în mijlocul unei sfere care era Universul întreg. O bucurie, însoțită vizual de o inundație de lumină, neobișnuită, puternică și foarte diafană în același timp puneau stăpânire pe el. O senzație care dură puțin timp, câteva clipe, un minut poate, și totul reveni la porțile dinainte.

Dar continuă acea bucurie, ca un simțământ diafan, care-l însoți în acea zi. În același timp, trăia sentimentul curios, rațional neîntemeiat pe nimic, de-a fi, de-a cunoaște de mult, dintotdeauna, locul, biserica aceea. La sfârșitul slujbei, preotul citea un pomelnic cu cărmuitorii, mitropolitul, episcopii, preoții bisericii aceleia; la loc de cinstă auzi atunci numele Sfântului Munte, al Sfântului Munte Athos și al mănăstirii Hiiandar, ctitorie a Nemanizilor, căreia înțelese că mănăstirea îi era, sau îi fusese în timpuri mai de demult, închinată. Să fie un manuscris românesc de la această mănăstire la Muntele Athos? Îl străfulgera gândul. Ceea ce simțise avea această semnificație? Era aceasta lumina? Dar totul se șterse pe clipă din minte. Rămânea însă acea senzație de descătușare, de liniște adâncă. Ieși cu această senzație din biserică. Rămaseră în trapista călugărilor, luând masa cu ei. Se îndreptară apoi pe jos către grotă de la Vjetrenica, la doi pași de biserică. Mergeau pe un drum prăfuit, prost pietruit, către câteva movile acoperite de verdeață, lângă care, aproape ascunsă, era o inscripție pe o tablă cam scorjită de timp și de ploaie, indicând intrarea în grotă. Erau scrise orele de intrare și adresa custodelui, de la o casă din apropiere, în jur nu era nimeni. Aproape de intrarea în grotă erau acele movile, acoperite de lespezi de piatră, cu sculpturi, basoreliefuli, pe ele. Erau morminte bogomile.

-Mă atrage aici puternica lor simbologie, zise Grigore. Căci în simbologia lor totul este un concentrat, o adăpare la sursă. Alb și negru, lumină și tenebre, esența noastră și a vieții, întunericul și lumina din care se compune și se recompune totul, esența a tot ce există, restul fiind accidental, întâmplător și nedefinit. Aici este dialectica vieții.

În creierul lui Grigore treceau fel de fel de

gelu negrea:

Femeile lui Caragiale

Dacă titlul de mai sus a indus în geografia orizontului dvs. de așteptare niscăi fibrilații în gamă frivolă vizavi de biografia lui nenea Iancu, vă sugerez onest să treceți pe pagina care urmează fiindcă veți fi dezamăgiți. Nu că prin curricula sentimentală a celui din urmă ocupant fanariot n-ar exista episoade încărcate de pitoresc și succulență demne de comentat. Dimpotrivă. Șerban Cioculescu, par egzemplu, pretinde doct și documentat că aventura amoroasă a cuplului Zița-Venturiano din *O noapte furtunoasă* reiterează - *nutatis mutandis*, evident - o întâmplare reală din viața autorului piesei care, el însuși în persoană, confirmă flaubertian faptul cu celebra: „**Mă, Rică sunt eu!**“. Cât despre intruziunea macho-ului infam pe nume I.L. Caragiale în treburile interne ale romanticului duo Eminescu-Veronica Micle, care l-a indignat până la revoltă pe poetul național, marcând ruperea în bucățele epistolare a unei frumoase prietenii, să nu mai vorbim. La propriu! Adică, s-o lăsăm moartă și să vorbim mai bine despre modul în care în opera lui Caragiale se regăsește - sublimată artistic, *of course* - concepția sa despre lume, viață și femei.

Privind lucrurile *a vol d'oiseau*, am fi înclinați să credem că formula care sintetizează în chipul cel mai sugestiv viziunea asupra feminității a scriitorului rămâne aceea cuprinsă în nemuritoarele vorbe ale lui Iancu Pampon din *D-ale carnavalului*: „**Femeia..., ochi alunecoși, inimă zburdalnică...**“. În sprijinul acestei idei (ca să nu-i spun din capul locului și fără argumente prejudecată) vine o exegetică abundentă, eșalonată în timp pe mai mult de 120 de ani, care adună alături, uniți în cuget și-n simțire hermeneutică, numeroși critici români de ambe sexe, cu nume general cunoscute și reputații unanim recunoscute: Maioreșcu, Ibrăileanu, Gherea, Zarifopol, P. Constantinescu, Lovinescu, Ralea, Cioculescu, Vianu, Călinescu G., Călinescu Al., Manolescu N., Manolescu Fl., Steinhardt, Paleologu, Simion, Al. George, V. Cristea, I. Vartic, D.C. Mihăilescu, M. Pătru ș.a. Fără a-l acuza de la obraz de misoginism pe împrișinat, acești viroși și riguroși, dar, uneori, cam grăbiți interpreți ai lui Caragiale, insinuează că, în imaginarea sa literară, femeile (ce minunat sună acest cuvânt!) nu se constituie în exemplare de elită ale umanității, balanța calităților și, respectiv, defectelor lor fundamentale înclinându-se precumpănitor în direcția celor din urmă. Sigur că Mateiu, fiul său iubit, sare rău calul într-o ieșire umorală prăpăstioasă atunci când califică lumea tatălui drept una „de teleleici, de târfe și de țate“, dar el nu este critic literar, ci doar o progenitură nițeluș ingrătă, vizibil invidioasă pe celebritatea părintelui și sedusă până la pierderea uzului rațiunii pure de volup-

tățile stilisticii. Profesioniștii cititului sunt mai nuanțați. Însă nici în opinia lor femeile caragialiene nu sunt absolvite de vinovății apăsate, de tare sufletești măcar blamabile, dacă nu condamnabile, pur și simplu, de superficialității care le fac ridicole și de o mie și unul de alte păcate mai capitale ori mai periferice, după caz. Dama Iancului ar fi. mă-nțelegi, cam amorală (firește, atunci când nu sunt de-a dreptul imorale), cam inculte, mahalagioaice, afurisite, pline de ifose aristocratice menite să mascheze deprinderi și apucături de mitoc, ființe capabile a fi în stare să-și comercializeze fără jenă grațiile fizice, bovarice în sensul peiorativ al cuvântului, proaste educatoare ale odraslelor ce cu onoare posedă, lipsite de trăiri sentimentale adânci, guralive și săcâitoare etc., etc.

Cât de adevărate se revelă aceste considerații la o privire expurgată de inerțiile păguboase generate de perceperea lui Caragiale preponderent (ca să nu spun, exclusiv) sub zodia monocordă a criticismului de ordin social sau etic? - this is the question. Primul răspuns, cel mai la îndemână, este unul afirmativ: da, în bună măsură, ele sunt adevărate, femeile lui Caragiale fiind și așa. Dar nu numai așa, iar cu asta plonjăm într-unul dintre multele paradoxuri pe care mi le rezervă o lectură virală a operei marelui prozator și dramaturg.

Înzestrat cu un simț al accelerației comice absolut devastator, dar și cu un instinct al creației pe măsură, Ion Luca plasează în spațiul ridicolului personaje al căror naturel energic și substanțial iese nu o dată biruitor în bătălia cu intenția autorului de a le împinge în derizoriu, în ne semnificativ. Acest lucru se verifică în multe cazuri, dar cu deosebire și cu asupra de măsură când este vorba despre personajele sale feminine. Ele sunt mereu, ca prestație existențială, superioare destinului pe care li-l conferă voința auctorială. Neogramatic, probabil, însă cu rezultate memorabile, Caragiale operează o modificare radicală în funcționarea uneia dintre cele mai vechi cutume din teatrul universal: contrastul aparență/esență ca mecanism de producere a comicului. Regulașablon este aceasta: confruntarea aparentei „pozitive“ cu esența „negativă“ naște efecte umoristice. Prețioasele ridicole ale lui Molière stârnesc râsul pentru că simulează o condiție elevată care însă le rămâne străină, exterioară, neconsistențială. La Caragiale, lucrurile se petrec exact pe dos - viceversa, vorba lui Lefter Popescu din *Două louri*: esența este „pozitivă“, stimabilă măcar, atunci când nu este, pur și simplu, vrednică de admirație, „negativă“ fiind aparența care o figurează și care coboară nemeritar personajele în ochii lectorului sau spectatorului. Schimbând algebric semnele, așezând plusul la aparență și minusul la esență, I.L. Caragiale inovează eclatant această noutate (reală!) de tehnică literară, pu-

nând în umbră discutabilul său precursorat în materie de absurd, de care s-a făcut (prea) mult caz. Să exemplificăm succint.

În aparență, Zița din *O noapte furtunoasă* cumulează o seamă de trăsături negative: cochetărie de mahala, incultură (poceste cuvintele franțuzești, citește cărți kitsch-oase etc.), romanțiozitate ieftină, snobism de periferie, ușurătate s.a. În esență, „angelul radios“ arată cu totul altfel. În primul rând, nu este, așa cum crede Pompiliu Constantinescu, o cochetă, o Mirandolina care, în relația cu alesul inimii, deține secretul temporizării, al amânării *sine die* a momentului întâlnirii decisive. Dimpotrivă, se comportă ca o ingenuă din familia literară a Julietei: arsă de pasiune, asemenea eroinei lui Shakespeare, ea survolează fără ezitări etapa tatonărilor de rutină, acceptând rapid să-și cunoască iubitul în intimitate și invitându-l, în consecință, pe strada Catinina, la nr. 9. În al doilea rând, Zița profesează ocupațiuni intelectuale dintre cele mai onorante: merge la teatru, citește best-sellerurile epocii, a urmat trei ani de pension - forma cea mai înaltă de instrucție a vremii - , o rupe pe franțuzește etc. Toate acestea în condițiile în care tânăra nu aparține elitei economice sau aristocrației familiale a timpului, fiind doar cumnata unui negustor de cherestea cam mărginit și cam naiv de felul lui. Când acesta - Jupân Dumitrache adică -, o califică drept „învățată“ nu greșeste însă deloc pentru că, spre deosebire de contingentele de comentatori acri ai frumoasei modiste, el o plasează în sistemul de referință adecvat.

Dar sora ei mai mare, Veta, cum arată oare dincolo de poncifele cu care, de mai bine de un secol, o critică refractară la consistența dramatică a personajului continuă s-o minimizeze? E adevărat. Șerban Cioculescu, într-un studiu din 1971 dedicat *Elementelor patetice din comedile lui I.L. Caragiale*, remarcă „elementul feminin pasional“ încarnat, cu deosebire, de consoarta lui Jupân Dumitrache Titireă Inimă-Rea care își „trăiește cu deosebită intensitate (...) dragostea ei profundă pentru Chiriac“, fapt care face ca *O noapte furtunoasă* să treacă norocos pe lângă dramă. Vocea lui este însă oarecum singulară și, în polida demonstrației convingătoare, n-a declanșat nici revizuirile exegetice așteptate, nici n-a schimbat cromatica tradițională a montărilor scenice ulterioare ale celei dintâi dintre comedile autorului.

În spiritul lui Cioculescu, aș atrage atenția asupra prezenței în dialogul Veta - Chiriac din finalul primului act al piesei a uneia dintre cele mai profunde declarații de dragoste din literatura română. Ea aparține unei aparent anodine cucoane de cartier, destul de simplă și oarecum infidelă, pe care însă pasiunea o face expresivă la modul superlativ și tulburătoare în registrul literar major. Din amalgamul reproșurilor și justificărilor ce preced reciproc dorita împăcare dintre Veta și teșgetar, se desprinde intempestiv flacăra luminoasă a unui gând situat la altitudini ideatice ametoare. Ascultați-o pe Veta și vă minunați: „- Da, foarte bine ai făcut să nu mă crezi. Așa e (...). Eu sunt o femeie mincioasă: n-am simțit nimic când ți-am spus că nu știu să mai fi trăit până să nu te cunosc pe dumneata...“. Așa cum menționez în *Dicționarul subiectiv al personajelor lui I.L. Caragiale* (Ed. Cartea Românească - 2004, ediția a 2-a - 2005), „dacă ne desprindem de prejudecăți și uităm pentru o clipă că replica figurează într-o comedie, trebuie să concedem că, în conținut, enunțul este absolut grandios. (...) Veta nu-l asigură.

Carnaval cu mătușă

Acolo
între palmieri este un bărbat
tare ciudat:

femei de nisip se scurg în el
șchiopătând din călcâiul ultimei samba,
vertijul
nu le dă voie să-și numere viața
decât din doi în doi,
secundele de fericire
alunecă pe tăiș,
trupurile lor bronzate
se scrug în bărbatul-clepsidră,
se tot surpă,
sângerează în lista lui de messenger
sunt singure,
sunt moarte,
sunt acolo și curg mai departe,
în traducere liberă
viața lui e un dans latino
dar și un gospel acru la micul dejun
la cină o târfă
trebuie ceva ușor

dar nu pentru asta te iubim noi,
îi spune mătușă preferată
doar ea știe că face
mai mult decât tot aurul lumii
când imploră palmele de piatră
planând veșnicia peste metropolă.

Grafitti cu libertate

De când mă știu
ea îmi curge printre oase,
elastică,
imposibil de prins;

tăioasă cum e,
ea ucide numai în lipsă,
în rest,
fericire cât cuprinde;

numele ei
un strigăt jupuit de viu,
cald în gura ta

ea e voma de perle
luminând cărarea pe care vîi
cu bicicleta uneori în visul meu
și spui rîzînd
că nu intri cu bocancii

suavă și strong,
ea plutește în tunelul de spaimă
își pune halatul
ca să vindece atât de imprecis
estuare de minereuri
ce se preling din coada ochiului.

Navetistul minunilor

Trezit cu noaptea-n geană
cotrobăia poarta de cheie
ca pe o găină de ouă,
descuia și încuia la loc după el,
dădea un șut sănătos câinelui la plecare

daniela șontică

„de să-i zdrăngăne covrigii în coadă“,
apoi ieșea preocupat
și credincios.
Intra în biserică,
uita să respire o vreme
așa preocupat se ruga
și, Doamne,
de unde să ia el
acum, repede,
batista nevestii,
tricoul ălui mic,
basmaua mamei-soacre
și cămașa lui taică-su?
să le atingă pe toate de icoană,
că uite ce minue se petrece cu el,
Stan al lui Ciudatu,
cum vede el lăcrimînd icoana cu mir,
și cine o să-l creadă
acasă pe el dacă nu le duce și lor
puțină minune la pachet?

Târziu

Aș fi vrut să mă vezi
așa, mică și demodată,
la răsărit de Phoenix,
cum fluturam batista
și se făcea
din ce în ce mai toamnă
și uitasem să număr...

De ce, de fiecare dată când respir,
mă pregătesc să te întreb:
Ai venit?

Alchimie

Locuitorii acestui oraș
merg tăcuți.
printre zgomote.
Stresul lor zilnic nu sunt claxoanele,
ci calul cu valtrap navajo
căzut din cer
la intersecția cu sens giratoriu

acești oameni
dacă ar fi inspirați
ar cânta încetișor dimineața
și, siguri de privighetoare,
ar transforma o parte din lume
în fișiere mici,
ar transla-o în dosare
și s-ar întoarce fericiți în viață.

Una sută una poeme (III)

ana selezjan

- în viața satului (*O simte ca-n opincă și-n cămașă*);

- invadând, în final, țara: *Și-a prins atâta rădăcină/ Că țărina-mpărate este plină*.

Poemul *La treabă* readuce imaginea lui Făt-Frumos victorios (probabil cu „buruiana asta“):

Când a căzut, dihania a dat

Un vuiet care încă mai răsună, (...)

Și isprăvind, sfios se-ntoarse-n sat.

Se-ascunde chibzuind ce să mai facă.

O ciutură mai mare de-adăpat

Și-un staul mai ca lumea pentru vacă.

Impresia de apocalips, de teroare universală, revolta morală sunt amplificate, apoi, și de poeziile care conturează imaginea „țării pustii“, răvășite de război, de moarte, foame, sărăcie lucie, devastare, durere (*Într-un județ, În satele și văile, De, e lung, Drumu-i lung, De la Jii, în drum*), poezii scrise în 1943, în tangență cu detenția poetului în lagărul de la Târgu-Jiu, datorită pamfletului *Baroane*, îndreptat împotriva lui Manfred von Killinger. Geniul morbid din *Flori de mucigai* construiește un imaginar terifiant de mare tensiune poetică și datorită viziunii neutrale, redusă la pură descripție și enumeratie:

Din sat în sat, din zvon, din șoapte,

Se știe că și-au rupt genunchii,

Până la groapă, tații, frații, unchii,

Și verii, și cumnații și nepoții.

Toți au murit, cu toții.

Rămasă fără vârtute („Nu mai e bun nici un bărbat/ În nici un sat“), aflată în stăpânirea morții („țara s-a umplut de cruci“) și a nepuțincoșilor („Numai schilozi, numai muieri, numai copii“), Oltenia istorică („satele și văile din Jii“) e un spațiu al suferinței acute, al sărăciei și sterilității generale, și nu întâmplător Argezi apelează la versul și metrica populară:

Un mă duc și un mă port

Pute-a candelă de mort.

Maicile și vacile-au

Întărcat, săracile.

Versul scurt, cu imagerie și rezonanță folclorică accentuează jalea generală, iar interogația intempestivă *Asta fuse România?* face trimiteri spre un spațiu național al pustiirii și al morții.

Poezia religioasă din acest volum sugerează mai mult fața împăcată a creștinului care preaslăvește bunătatea lui Dumnezeu:

Tu nici nu-ntrebi ce voi și mi-l și dai.

Ce mi-a lipsit întotdeauna ai,

Și-ai și uitat

De câte ori și ce mi-ai dat. (Psalm)

precum și bucuria sfintei liturghii și a cuminării, ca momente sacre, de întâlnire și simbioză cu Hristos:

Și limbura rotundă din potir

Lacrimi a scos și rouă de safir.

Un gust ce fuse-n vin și în prescură

I s-a topit ca un surâs, în gură (Ziua albă).

Alteori, prezența generală a sacralului este dezvăluită într-un panteism grațios (*Stă singuratec, Mă uit la flori*).

Există, desigur, și reminiscențe ale gălcevii cu divinitatea (*Tu, Clopotele, Reminiscențe, Rugăciune*) care amplifică sentimentul de zădărnici și neputință umană. Cărtea nu e nouă, iar repetarea unor atitudini, cum spuneam la început, nu-i nicidecum obositoare, aducând noi înțelesuri și noi nedumeriri. O spune mai inspirat Eugen Simion: „aceste adaosuri de straturi noi ca foile cărnoase pe bulbul unui liliaceu, rămâne unică în poezia

modernă. Comparat cu alți poeți religioși (Claudel), Argezi este mai profund liric, pentru că fuge de conceptualitate“.

Așadar, un volum de o mare densitate lirică, la nivelul motivelor, ideilor, sentimentelor și atitudinilor poetice (nu lipsesc nici satira socială și pamfletul mușcător), este **Una sută una poeme**, variat și la nivelul speciilor lirice. Argezi excelând aici în forme poetice proprii: pisanii (3), inscripții (19), epitafuri (4).

Cum a fost receptat acest volum în vreme, adică în toamna anului 1947, când era limpede pentru toată lumea că civilizația și cultura din interbelic erau zguduite și subminate în toate articulațiile și nivelele lor, când, în plan literar, acțiunea demolatoare a marilor critici din presa de stânga („Contemporanul“, „Revista literară“) demonstrase, de peste un an, număr de număr, inactualitatea și „primejdia“ modernismului, când, în plan artistic, mult-trămbișatul Congres al USASZ din octombrie 1947 se pregătea să înmormânteze „vechea“ cultură și să dea undă verde modelului artistic sovietic practicat încă din 1934 și anume realismului socialist (cum, de altfel, s-a și întâmplat)?

istorie literară

Întrebarea este aproape retorică. Puține semnalări, chiar la nivel de anunț. Comentarii mai extinse, doar două: al lui G.Călinescu și al lui... Sorin Toma - care, cum știm, a echivalat cu înmormântarea, pentru aproape două decenii, a modernismului literar. Dar până atunci, a fost cutezanța lui G. Călinescu de a-și deschide noul sezon de critică literară, găzduit în „Națiunea“, cu cronica la **Una sută una poeme**, deși era binecunoscut statutul de persoană dezagreată de oficiali, al lui T. Argezi.

G.Călinescu observă în cronica sa prelungiri ale unor structuri specifice și în acest volum („n-a renunțat la argezism“), o mai mare maturitate tehnică: („o siguranță a procedului“), precum și înnoirea prozodică, retorică și de limbaj prin recrearea poeziei populare până se ajunge la „folclorul său fabricat“ - și exemplifică cu **Flautul descântat**. Mai reține noile concretizări ale esteticii urâtului, a „materiiilor informale“ și a „descompunerii fetide“ (**Zmârcul, Și dumneata? și Cântec de faur ș.a.**), precum și poema „de un grotesc prea fantastic spre a fi umoristică“ (**Măhniri de tânăr cărturar**). În final, reține vitalitatea lirică („poetul nu dă nici un semn de oboseală“), chiar dacă „noile poeme sunt variante, însă ieșite din vigoare și abundență. Poeziile d-lui Argezi nu se nasc în tulpine izolate, ci în smocuri, ca dintr-o sămânță îngrămadită și deși toate sunt la fel de crescute, suntem siliți a rupe unele ca să vedem un singur specimen bine izolat“.

Că cele o sută de poeme nu sunt variante, chiar „ieșite din vigoare și abundență“, cred că-am demonstrat. Ele sunt variante doar în măsura în care, cum altfel?, „gheara leului“, „argezismul“, duhul argezian le insuflă, înscriindu-le în estetica organicității, proprie marilor spirite.

ivan franko:

Un câștig bun

Io sunt om sărman. Pământ n-am deloc, doar o casuță, și aia dărăpănată. Da' am nevastă, doi copilași, să-mi trăiască, așa că avem nevoie de ceva din care să trăim, cu care să ne ținem zilele. Am doi băieți - unul de paispe ani, celălalt de doispe -, pasc vitele unor oameni cumsecade, pe mîncare și pe niște hăinuțe, acolo, cît de cît. Iar nevasta toarce la lume și cu asta mai câștigă și ea ceva. Iar io, ăl bătrîn, din ce să câștig? Iaca mă duc din cînd în cînd în mestecănișul din apropiere, tai un maldăr de mlașă și toată săptămîna fac măturoaie, iar luni luăm cu nevasta cîte o legătură de mături în spinare și haida cu ele la Drohobyci să le vindem la tîrg. Nu-i cine știe ce câștig, cîte trei-patru crețari* de măturoi, da' plătește-i boierului pentru nuiele, așa că nu te alegi cu mare lucru. Da' n-ai ce-i face, tre' să câștigi, cum-ne-cum, ca să poți trăi.

Și ce trai o mai fi și ăsta! Cartofi și borș, uneori păsat și pînișoară de care-o fi: dacă-i de secară, fie de secară, iar dacă-i de orz sau de ovăz, îi mulțumim Domnului și pentru asta. Vara, mai treacă-meargă. Mai câștigă omul cîte ceva la vreunul mai bogat: îi prinzi ici cuiva un roi în prisacă, colo faci noaptea de pază în livadă, mai dai o mîină de ajutor la fin sau la legat snopi, iar de nu, iei sacul și cobori la gîrlă, poate prinzi vreun pește, ceva, sau te duci cu noaptea-n cap la pădure după ciuperci; ei, da' iarna, toate astea - mai va. Ne mulțumim cu ce ne dă lumea pentru muncă și nu o dată răbdăm de foame. Ca tot sărăntocul.

Ba s-a mai găsit, să vedeți, un om de treabă care să ne pizmuiască avuția! Că adică: moșule, vezi că ai prea multe bunătăți, ai să te îngrași peste măsură, ai să huzurești! Așa că ne-a făcut-o, de să te ferească Dumnezeu!

Ian ascultați numai cum a fost.

Merg io odată, așa, prin oraș, cu legătura de măturoaie-n spinare, cumpănită-n băț, merg și mă uit în jur dacă nu cumva mă cheamă careva sau dacă nu mă strigă vreo femeie: "Hei, bade, cum dai măturoaiele?". Și era la lume, ca de obicei în zi de tîrg. Întorc capul și văd că din urmă vine un domn, cocoșat, cu capul mare, ca de bufniță, iar ochii îi are cenușii și răi ca la broască. Merge și tot trage cu ochiul spre mine. Io m-am oprit, poate,

mă gîndesc, vrea ceva, da' el nimic, s-a oprit și el și se uită în altă parte, chipu-rile, n-are nicio treabă cu mine. Io plec mai departe, el după mine. Asta nu prea mi-a plăcut. "Iote, necazul! - mă gîndesc. - Ce să fac?" Cînd mă strigă dintr-o parte o femeie:

- Hei, omule, cu cît dai măturoaiele?
- Cu cinci, - zic.
- Nu, cum cu cinci? Îți dau trei.
- Dă-mi patru.
- Nu, trei.
- Nu, patru.

Am căzut la învoială să-i dau cu trei crețari jumate. Las io legătura din spinare, o dezleg fără grabă, îi dau femeii tîrnul, cînd văd că vine spre mine domnul acela cocoșat.

- Cu cît vinzi măturile? - mă întrebă.
- Cu cinci crețari, boierule, - zic. - Cumpărați, măturile-s bune.

El ia una, o cumpănește.

- Da, da, - spune, - bune, n-am ce zice. Da' mata de unde ești?

- Din Manastyrka.

- Așa, așa, din Manastyrka. Și vii des să vinzi măturoaie?

- Nu, nu des. Așa, o dată pe săptămîna, luni.

- Aha, aha, în fiecare luni! Și vinzi multe într-o lună?

- Ete, cum se nimerește, boierule, uneori io și nevasta le vindem pe toate cîte-am adus, iar alteori nu le vindem.

- Hm, cu nevasta! Carevasăzică, amîndoi veniți cu cîte o legătură ca asta?

- Păi, cam așa, boierule. Cîteodată ca asta, altă dată și mai mare.

- Aha, aha! Și cam cîte măturoaie poți face într-o săptămîna?

- Păi, boierule, după cum se cere. Vara se vînd mai puține, așa că fac mai puține. Iar toamna și iarna merge mai multă marfă din asta.

- Da, da, se-nțelege! Că io, știi, îs furnizor pentru magazinele împără-tești și mi-ar trebui mai multe măturoaie de-astea, așa, vreo sută. Ai putea mata să-mi faci pentru săptămîna ce vine o sută de mături?

M-am gîndit puțin și-i zic:

- De ce nu, o să fac. Da' unde să le aduc, boierule?

- Uite-aici, - zice domnul și-mi arată o clădire. - Da' bagă de seamă, s-aduci. Am să-ți dau banii pe loc. Cu cît zici că dai una?

- Păi, dacă boierul ia la grămadă, o să las mai ieftin, cu patru.

- Nu, nu, nu, nu-i nevoie să lași preț! O să-ți plătesc și cinci pe bucată.

- Da-i-ar Dumnezeu sănătate boierului!

- Ei, ei, rămîi sănătos! Și nu uita să vii de azi într-o săptămîna!

Și cu aceste vorbe, acel domn a șonticăit încotrova, iar io am rămas pe loc. "Iote, - mă gîndesc, - ce domn de treabă, nici nu zice măcar să las din preț și comandă mături de atîția bani! Păi, Doamne, o să-mi iasă un cinciar întreg! Iar io, să mă ierte Dumnezeu, începusem de-acum să gîndesc urît despre el cînd mă urmărea. Hei, dă-i, Doamne, zile îndelungate! Barem o să am și io parte o dată de un câștig bun!"

Am dat fuga să-mi caut baba. Am vîndut marfa sau n-am vîndut-o, am cumpărat sare, chibrituri și ce mai aveam nevoie și am tulit-o spre casă. Îi spun babei că, uite-așa și-așa, am dat peste un câștig bun, o să avem cu ce plăti impozitul, o să rămînă să-și cumpere și ea ceva pentru iarnă. Se bucură și ea la rîndu-i.

- Va trebui - zice, - să ne apucăm amîndoi, că singur n-o să termini treaba într-o săptămîna. Pe ale mele le las deoparte.

Bine. Tot vorbind așa, ne grăbeam spre casă, aproape că alergam, vezi bine, să nu irosim timpul.

Imediat, chiar în acea zi, ne-am repezit amîndoi ca la borș fierbinte. Am cărat la mlașă un stog întreg - în casă-i fabrică! Io rup crenguțele, ea curăță de frunze, de i s-a jupuit pielea din palme, iar după aceea io retez cu cuțitașul capetele mai groase, sortez, leg, curăț cozile de coajă - muncim pe rupte. Pînă duminică, suta de măturoaie era gata; punem măturile cîte cinci în douăzeci de snopi. Aranjăm în așa fel,

felix nicolau

Infernul japonez

Roșu ucigaș, romanul olandezului Jeroen Brouwers, apărut la Editura Univers, 2006, a doua ediție, în traducerea Monicăi Săvulescu-Voudouris și a Ioanei Mira Voudouris, depune mărturie despre exotismul torturii și tăbăcirea sufletească a celui îngenunchat încă din zorii vieții. Autobiografie demi-poetizată, blestem și exorcizare, scrierea aceasta întretaie cu abilitate perspectiva trecutului ulcerat cu cea a unui prezent dezabuzat și prăbușit în cârcoteala consumistă.

Februarie 1981, moartea mamei - „Timpul se scurge, moartea e iarăși în casă - pentru a nu știu câta oară: să mă grăbesc deci” - mama care, din azilul de bătrâni, își suna fiul, fără a avea curajul să-i vorbească. **Străinul** lui Camus reapare pe scena romanescă și refuză să participe la funeraliile celei răposate cu un sandwich cu cașcaval în mână. Detaliul naturalist încearcă să justifice sustragerea de la datoria filială - „Suferea de boala lui Parkinson: când stătea la televizor îi

cartea străină

tremurau mâinile și capul, gura i se căsca și limba îi atârna pe bărbie”.

Ca în **Melancolia** lui Eminescu, imaginea iubitei se suprapune celei materne. Iubita, Liza, este cea care valorifică religios datele unei existențe banale: „îmi spunea Iesle din Bethleem, căsuță din Nazareth...”. Numai ea mai reușește să insuflă emoție în sufletul bărbatului pustiit de experiența lagărului: „Stăteam gol și înfiorat la fereastra mare a sufrageriei, cu receptorul la ureche, cu mâna pe sex”. Situația este dantescă, Liza jucând rolul Beatricei pentru cel rătăcit în pădurea păcatelor, pentru scriitorul care se teme de viață, de implicarea sentimentală: „Cel mai bun lucru pe care oamenii și-l pot dori unul altuia este să nu înceapă să se iubească”. Recuperarea este grea pentru cel care scrie o carte despre fenomenul sinuciderii în literatura olandeză, pentru cel care declară ritos: „Nu simt nimic și nu vreau să simt nimic”. Închiderea rănilor sufletești nu se poate face decât prin exercițiu psihanalitic și prin voința de a spera - de aici și leit-motivul acestui roman expresionist: „Să ne rugăm!”.

Schimbarea alertă a perspectivei cronologice are ca scop motivarea atoniei emoționale din prezent. Rememorarea

supliciiului îndurat în lagărul indonezian Tjideng, acolo unde soldații japonezi i-au umilit mama: „Pentru că era ca o regină”, „au călcat-o în picioare până când au lăsat-o ca moartă”, justifică deprimarea morală, camuflată sub indiferență și cinism. Ruptura dintre mamă și fiu este transferată la modul simbolic în regim vegetal: și este ireversibilă ca o ofilire: „i-am fost smuls mamei, așa cum un fruct care încă nu este copt și atârână pe creangă nu este cules, ci smuls, lucru care face ca toate frunzele pomului să freamete”.

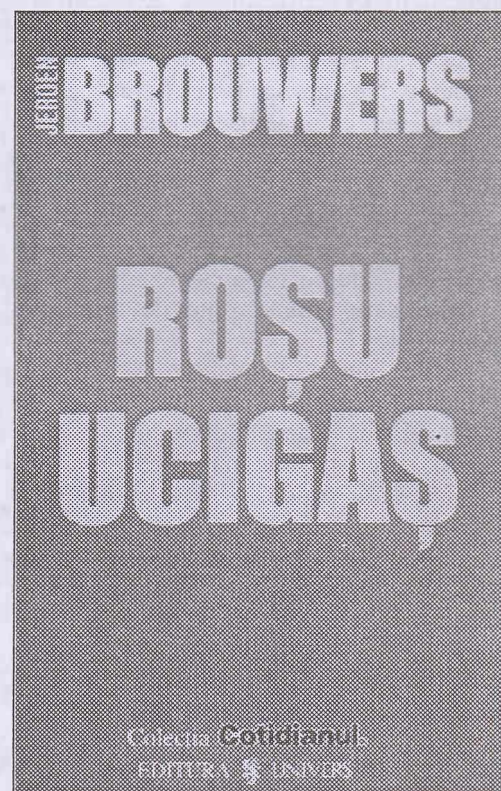
Copilul care în lagărul indonezian se ascundea sub pălăria enormă a bunicului răposat nu va mai avea nevoie de pedagogia postbelică, instituționalizată. Mama, odată scăpată din infernul lagărului, își trimite fiul la o școală confesională, ținând morțiș să reînnoade firul vieții de acolo de unde el fusese rupt. Reacția băiatului maturizat în urma traumelor fizice și psihice este extrem de virulentă: „această mamă mă trădează./De ce n-au bătut-o până s-o omoare în lagărul japonez” sau „N-are decât să moară această muiere care-și mângâie conștiința sentimentală fluturând, din ce în ce mai depărtată de mine, o cârpă din ce în ce mai mare”. Școala confesională este percepută ca un alt lagăr: „Nu înțeleg diferența principală între un paznic de lagăr japonez și un asemenea călugăr”. Așa cum Hamlet avea viziunea lumii ca o serie de închisori care se conțin una pe alta, așa și micuțul privat de dragostea mamei reacționează în maniera anticului Oreste: „La naiba cu ea./Vreau să spun la naiba cu toate mamele”.

Peste ani, scriitorul cu „caracter asocial și paranoid” se manifestă la fel de irascibil cu privire la violență: „poporul barbar de nemțâlăi”. În mod straniu, forța acestui miniroman liric vine de la formulările aspre, aproape expresioniste. Duritatea maschează o fire sensibilă, teribil de rănită. Simularea indiferenței cinice se face prin descrierea minuțioasă a tăierii bătăturilor din tălpi. La fel, rememorarea umilințelor îndurate se face prin emiterea de sunete batraciene - o sfidare la adresa unei lumi îmbuibate și derizorii. În veșminte alegoric-lirice, sfidarea devine și mai percutantă: „Stau pe frunza mea de nufăr și inhalez atât de mult aer că gâtul și obrajii mi se umflă, iar capul mi se face roșu. Sărută-mă. Sunt un rege în pielea unei broaște. Câteodată îmi arunc limba ca pe un harpon ca să prind câte-o libelulă, ce fășăie ca un celofan între fălcile mele în vreme ce o mestec și apoi o înghit”.

Întoarcerile repetate în timp, în lagărul unde bunica locuia sub o chiuvetă, „de parcă ar fi fost o sfântă într-o raclă din

granit și din lemn”, au efectul trecerii printr-un purgatoriu labirintic, din care e aproape imposibil să ieși înspre paradis. De aici și îndemnul căznit, inefficient, la rugăciune, căci: „Am rostit milioane de osanale, niciodată nu *m-am rugat* pentru aceasta”. Într-o lume în care papa Woytila îl îmbrățișează pe împăratul Hirohito, asemănat cu Hitler, serenitatea invocării divinității este definitiv compromisă.

Tonul relatării se înăsprește cu cât evocarea atrocităților din lagăr devine mai obsesivă. Leit-motivele oprimării: muștele, râsul și cântecul forțate, soarele cumplit din timpul adunărilor (*kumpulan*) interminabile de pe platou dau măsura exactă a infernului concentraționar. Umilirea femeii echivalează cu mângjirea maternității, a vieții înseși: „O femeie goală trebuie să

meargă în patru labe pe străzi, are o sfoară în jurul gâtului, pe care o ține un japonez care o urmează. Dacă dă în calea ei de rahați este obligată să-i miroasă, ca un câine. Japonezul stă cu bățul înălțat deasupra spinării ei și a locului unde altădată trebuia să fi avut fesele, pe care acum nu le mai are. Japonezul o străpunge cu vârful cizmei în fund”. Până și simbolul expus pe stindardul japonez este perceput ca un mesaj al sadismului: „soarele este cel mai fioros călău pe care-l au în îndemână japonezii, soarele este simbolul poporului japonez”.

Cele o sută de pagini ale romanului sunt exact cantitatea de ură, disperare și lirism pe care o poate îndura cititorul. Textul acesta otrăvit face dovada că nu există „privilegiați” ai torturii în al doilea Război Mondial. Roșul ucigaș al luminii solare băntuie încă o memorie colectivă din ce în ce mai slabă.

Transilvania lui Dracula

radu cernătescu

Transilvania a intrat în mentalul colectiv al omului modern ca un *mirabilis locus*, devenind sinonim cu ocultismul și magia. Aceasta nu se datorează, așa cum ați fi tentați să credeți, doar celebrului roman al lui Bram Stoker, ci unei întregi tradiții oculte locale. De altfel, Bram Stoker însuși a recunoscut că pentru romanul său s-a documentat citind numeroși autori secunzi care au scris despre ocultism și Transilvania. Între acești apologeti ai lui Hermes Trismegistos se cere citat István Geleji Katona (1589-1649), originar din Transilvania și care a studiat la Heidelberg trimis fiind de prințul protestant al Transilvaniei, Bethlen Gábor (latinizat, Gabriel Bethlen), născut la Ilia (Marosillye) pe Mureș, în actualul județ Hunedoara (correspondent al rozicrucianului Robert Fludd). Katona a scris tratatele *Titkok titka* (Secretul secretelor) și *Váltság titka* (Secretul izbăvirii), fapt care denotă că filosofia hermetică era bine cunoscută *intelligentiei* din Corona Transylvanica.

Cu circa un secol mai înainte, și tot din mediul transilvănean - care semnaleză cu claritate aici o adevărată tradiție ocultă - provine și o importantă lucrare alchimică disimulată sub forma unei alegorii liturgice: *Addam et processum sub forma misae* (a Nicolò Melchiori Cibirinensi, Transilvano, ad Ladislaum Ungariae et Bohemiae Regem olim missum), scrisă pe la 1510 de capelanul și astrologul Nicolaus Melchior Cibirinensis (din Sibiu, adică). Transilvăneanul

Melchior, zis și Szebeni, a fost astrologul Curții din Buda între 1492-1526. După dezastrul de la Mohacs (1526), el s-a refugiat la Viena, unde a și murit, în 1531, decapitat din ordinul fostului său protector, împăratul Ferdinand I. Numele nefericitului capelan a rănăscut însă peste ani, când a fost ținut la mare cinste în mediile rozicruciene occidentale, ca un semn poate, opinăm noi, al faptului că aici, un nucleu de hermetiști transilvăneni ținea încă vie flacăra unei tradiții autohtone. Dovadă în acest sens stă atât faptul că în rozicrucianul secol XVII chipul (v. fig.) capelanului Melchior apare în galeria alchimiștilor iluștri, alături de Hermes, de Albert cel Mare sau de un Raymond Lulle, cât și de faptul că dintr-o aparent simplă *missa* care împrumută dogma Bisericii pentru finalități hermetice, textul sibianului a ajuns în mediile alchimice un adevărat „compendiu de chimie transcendențială”, deseori citat (de pildă de M. Maier, pe care l-a și influențat în a sa *Symbola aurea* (1617)) și cărui C.G. Jung i-a dedicat un capitol întreg în a sa *Psychologie und Alchemie* (cap. 5 e).

Se poate spune că, cu sibianul Melchior, tradiția hermetismului autohton s-a integrat perfect în curentul de spiritualizare a alchimiei din rozicrucianul secol XVII, un secol în care alchimistul era încă văzut ca un *homo religiosus*, căutând transmutarea propriei ființe pe calea unei experiențe pur mistice.

Toată această tradiție ocultă de pe pământ transilvan a mai făcut ca, la începutul secolului al XVIII-lea, un ocultist de talia contelui Saint-Germain (n. 1710?), autor al celebrei *La Très Sainte Trinosophie*,

să se declare descendent direct al aristocrației transilvănene. Legat de numele acestuia inițiat, legenda mai spune că, spre sfârșitul carierei sale, „el s-a retras într-o mănăstire din Transilvania, de unde conduce activitățile societății sale secrete” (Manly P. Hall, *Lectures on Ancient Philosophy-An Introduction to the Study and Application of Rational Procedure*, The Hall Publishing Company, Los Angeles, First Edition 1929, Ch. 19: *Rosicrucian and Masonic Origins*).

La sfârșitul secolului al XVIII-lea, Transilvania a fost vizitată și de celebrul ocultist Cagliostro (a nu se confunda cu aventurierul Giuseppe Balsamo), contele ajungând aici atras de renumele unor cercuri de inițiat local. Poate a poposit la Sibiu, acolo unde funcționa deja încă din 1767 loja „St. Andrei cu trei petale de nufăr în Orient” (St. Andreas zu den drei Seeblättern im Orient). Oricum, este de presupus că în Transilvania ca în toate peregrinările sale de după perioada londoneză, Cagliostro a încercat să răspândească ritul său masonic, numit Egiptean, înființat la Londra în 1777.

Este evident că, de la Melchior Sibianu și până la Bram Stoker, o aură de mister și de legendă a fost creată în mediile intelectuale ale Europei și legată de numele Transilvaniei. Acest mit intelectualist nu a fost creația unor nobili din secuime, persecutați de Vlad Țepeș, cum îndeobște se crede, ci un proces imagologic îndelungat. Însă, în „buna tradiție” a istoriografiei comuniste, acest halou de mituri și legende pe care se sprijină tezaurul imagologic al Transilvaniei continuă să fie demantelat și minimizat de istoricii crescuți la școala materialismului dialectic și istoric... În numele de Transilvania zace însă un renume și o tradiție pe care ar trebui să ne-o asumăm și să o punem în valoare, această bogăție imaterială putând deveni nu doar o atracție a turismului cultural, ci și o mândrie identitară în care să ne regăsim...

reacții

Una din cele mai nerușinate impietăți ale megalomaniei ceaușiste datorată, în primul rând, prostituției intelectuale de care atâția ar trebui astăzi măcar să roșească, dacă nu să și răspundă, a fost proiectarea dictatorului în istorie, de unde figurile strălucite ale istoriei noastre și chiar ale umanității erau aduse să țină companie și să ascundă, prin asociere, nulitatea pigmeului setos de glorie antumă. De la Alexandru cel Mare la Burebista și Decebal, de la Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul la N. Bălcescu și A. I. Cuza, toți erau puși să semneze convocatorul, fără puțință de a se opune sau absentia, pentru a da strălucire opacității, lumină întunericului, vitejie lașității, înțelepciune prostiei. Dacă ar fi fost posibil, li s-ar fi făcut dosar de cadre, de rețea sau măcar de informator, pentru a fi mai ușor de manipulat și convocat la orice Cântare a măriei sale, a cărmaciului, a primului om, a unicului și inegalabilului conducător...

Dar suprema profanare a istoriei abia acum vine! Câți toți istoricii de serviciu, toți autorii care au contribuit la umflarea acest cult deșănțat, de tip nord-coreean, care au pus umărul și l-au introdus pe Ceaușescu în manualul de istorie încă înainte de a fi fost el pus la lada de gunoi a adevăratei istorii sunt acum, fără excepție, profesori universitari.

Ba unul este chiar în Parlamentul României, alți trei se lăfăie în aula Academiei, iar majoritatea încă dau lecții de istorie unei generații alcătuită din copiii celor morți la Revoluția din Decembrie.

Iată de ce nu consider că deconspirarea colaboratorilor Securității din rândul universitarilor este „menită să ne distragă nouă, oamenilor de bună credință (sic!) atenția de la lucruri mai grave care preocupă România și să producă cât (cacafonia îi aparține!) mai mult haos”, cum spunea deunăzi, șeful de partid al istoricului devenit, pasă-mi-te, parlamentar...

În sfârșit, CNSAS a primit nu numai dosarele care nu erau secretizate, ci și pe cele ținute până acum sub cheie. E vremea să socotim și câți bani a luat cutare universitar, ajuns acum decan și făuritor de istorie provincială, pe când lucra el pe șelă la ctoria licențelor megalomaniei comuniste, pe când preda el o cu totul altfel de istorie, iar din pieptul său bombat înflorea cultul megastarului politic din Carpați. E vremea să știm și noi cât a costat rescrierea istoriei țării noastre și câți dintre noi pot trăi în abjecția morală a confundării științei istorice cu gargara patriotardă.

Va veni apoi și vremea să fie deranjați și

O nouă profanare

securității cu pensii uluitoare care au racolat informatorii, și cadrele superioare ale P.C.R. să fie trezite cu noaptea în cap de rumoare-cuvântului „securist” strecurat pe sub uși. Nu credeți? De ce? Pentru că, prin ordin de la comitetul central, dosarele comuniștilor din nomenclatură, colaboratori ai Securității au fost incinerate... Lasă că vor fi ei istorici și arheologi destui, din generația tânără, care să aibă răbdarea să caute în gropile pline cu dosare arse, precum cele de la Berevoești. Și, chiar dacă vor avea mult timp de săpat în dealurile de la Canal, Gherla sau Aiud, acolo unde stau imolați în istorie - alta decât a profesorilor de marxism-leninism transformați peste noapte în cunoscători ai istoriei masoneriei - martirii poporului român tot vom afla într-o zi numele tortionarilor (securiști, milițieni, cadre P.C.R....), numele conducătorilor de închisori, de lagăre de muncă (canal, mine de plumb și uraniu, studii etc). Da, vrem să îi știm pe toți cei care au contribuit într-un fel sau altul la clădirea ctitorilor de la Aiud, Gherla, Jilava, Canal, Periprava, Pitești, Rahova etc, locații pe care istoria partinică a profesorilor universitari le-a numit cândva „institute de înfrumusețare a istoriei poporului român”.

Un constructor

Adrian Dinu Rachieru

A saltat de cărți „efemere“, neputincios în fața autorlăcului „în floare“, întreținut, vai, de ceata veleitarilor agresivi ori de presiunea mediocrităților solidare, bietul cronicar are, rareori, răgazul unor lecturi „de adâncime“. Sastiscalea mi e de înțeles. Dar și bucuria de a afla cărți meinice. rod al unor spirite deloc seduse de apcanele culturii media (o cultură de ventilație mentală!), întreținând, în contextul video-puterii, foșgăiala teintellectualilor. Rezuzând, implicit, slugărnicia ideatică râvnind - u uimire provincială și zel iniativ - doar o incronizare mecanică. Iată de ce, când avem e-a face cu veritabili cărturari, entuziasmul (fără a paraliza spiritul critic) e, și el, de nteles. Și chiar necesar într-o lume dezorientată și pragmatizată, în „dezvrăjire“, năruindu-și reperele și uitând, în *haosmosul* în care ne confundăm, chiar de „țesătura (ei) simbolică“.

Profesorul timișorean Ivan Evseev (supus și de o pensionări forțate) este un astfel de caz. Pornit în lume din cartierul tulcean Comorofca, fiul lui Iosip Evsei și, mai apoi, pensionarul moscovit al faimosului VL Propp, se străduiește a fi un constructor. Un ins atipic, vom spune, într-o cultură care având „stigmatul pragmatismului“, iubește eseismul sprintar, și este un spitor de idei și incapabil de a atinge nivelul

sintezelor fundamentale. O cultură, cum se știe, poetocentrică, atinsă acum de patosul demolării, trezind doar anemice proteste. Printre protestatari, desigur, vom afla și vocea Profesorului, *un neamț* - cum constatase regretatul Emil Iordache, un strălucit doctorand al domnului Evseev, preocupat de semantica traducerii. Asta va să însemne că lipoveanul nostru nu e doar școlit, un ins tobă de carte, ci și educat în spiritul unei rigori, azi - nu se știe de ce - blamată, disprețuită cu un zâmbet superior. Fără a forța nota, am putea aduce în discuție și exemplul lui Adrian Marino, deloc contagios, din păcate. Într-o carte mai veche (*Alternativa Marino*, Ed. Junimea, 2002), încercam să evidențiez tocmai lecția de seriozitate a hermeneutului clujean, trăitor și el într-un context cultural care, suferind de un diletantism debordant, nu prea are gustul pentru monumental. Foiletonistica voioasă hrănește un entuziasm pe termen scurt, amnezic, nicidecum proiecte de largă respirație, obligând la corvoada tenacității și continuității. Or, din fericire, Ivan Evseev, fiu de pescar și om de știință, venit în 1960 la Timișoara, la Catedra de limbi slave, și-a rostuit pilduitor existența și cariera didactică, disciplinând sâr-guincios - cu tentație enciclopedică - materialul informațional rebel. Organizându-l *cosmotic*, cum nota undeva Livius Ciocârlie, înțelegându-și astfel menirea și mișcându-se într-un larg orizont umanist. E drept, mai e loc pentru a umple acel „metru de cărți“ la care

visa tânărul Vanea; în valiza lui de placaj s-au orânduit, gospodărește, în timp, cărți de lingvistică, semiotica folclorului, simbologie și mitologie, dicționare gândite răbduriu și devenite - fără emfaza supraevaluărilor - titluri de referință. Încât acest *lipovean sceptic*, ducându-și viața - previzibil - printre cărți poate privi cu mândrie în urmă. Dar el, în copilărie, se visa pompier. Și, iată, a ajuns profesor universitar, trudindu-și - cu adevărat - existența chiar în stil pompieristic, supus - în defunctul regim - unor urgențe inutile și indicații fără noimă. Cum dl Evseev are opinii ferme, e un *implicat* și, în consecință, problemele societății postdecembriste îl frământă, îi înțelegem neliniștea. Gestul de a cultiva publicistica de atitudine de aici vine. Profesorul a

profil

pus umărul (în *Zorile*) la felurite inițiative, s-a rostit - neduplicitar - în chestiuni controversate, condamna vehement *jaful național* la care asistăm neputincioși, prinși în „zăpăceala“ vieții politice. În această tranziție confuză, fără termen. Dar sirenele politichiei nu l-au ademenit deși, „balconist“ în acel mirific decembrie '89, și-ar fi putut construi un destin înalt. Ceea ce, oricum, a izbândit, fără trambulina politică, folosită de atâția neajutorați gălăgioși. „Oleacă literat“ (cum se răsfață), prestigios om de știință, preocupat de a descifra *omul simbolic* (după vorba lui Cassirer), septuagenarul Ivan Evseev își poate oferi acum răgazul de a privi îndărăt, contemplându-și strădaniile și reușitele, risipite pe traseul existențial al unui veritabil *constructor*.

Premiile

“Revistei Caligraf”

Revista de cultură „Caligraf“ (redactor-șef Florea Burtan), care apare la Alexandria, a acordat premiile pe anul 2006 următorilor scriitori și colaboratori permanenți ai publicației:

- Iuliana Paloda-Popescu - poezie;
- Marin Codreanu - poezie;
- Ana Dobre - critică literară;
- Ștefan Mitroi - dramaturgie;
- Liviu Comșa - publicistică;
- Stelian Ceampuru - traduceri.

Suținerea financiară a premiilor a fost asigurată de Consiliul Județean Teleorman.

Comunicat

Juriul Uniunii Scriitorilor din România invită autorii și editurile care doresc să candideze la Premiile URSA pe anul 2006 să depună volumele la Biblioteca URSA până cel târziu la 15 martie 2007. Juriul reamintește faptul că Premiile URSA pot fi atribuite oricărui autor român care a publicat o parte inedită de literatură în 2006, indiferent dacă este sau nu membru al URSA.

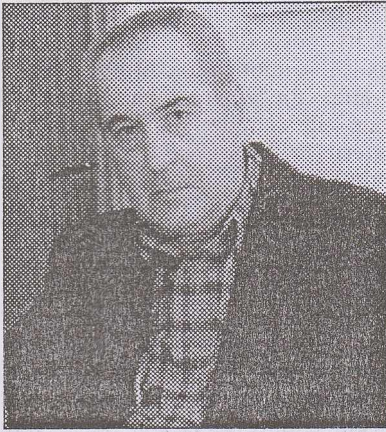
Comitetul Director și Consiliul URSA - ultima întâlnire din 2006

În ziua de 14 decembrie 2006 s-a întrunit Comitetul Director al Uniunii Scriitorilor în ședință curentă, sub conducerea Excelenței Sale dl. ambasador Nicolae Manolescu, Președinte al URSA.

Comitetul Director a analizat stadiul aplicării instrucțiunilor la Legea 8/2006 a indemnizațiilor pentru pensionarii URSA, aplicarea regulamentului URSA de acordare a premiilor în filiale, deoarece unele filiale au acordat mai multe premii decât se prevăzuse, stadiul depunerii documentelor pentru CNSAS de către membrii Consiliului. A fost luată în discuție modificarea regimului lecturilor publice în anul 2007, ca și continuarea și extinderea programului „Să ne cunoaștem scriitorii“, coordonat de domnul secretar Gabriel Chifu, prin noi acțiuni (timbre poștale, postere în mijloacele de transport, implicarea mai puternică a filialelor în program). Ședința a continuat cu o informare despre Festivalul de la Neptun 2006, ce va avea loc de data aceasta în primăvara anului 2007. Comitetul a hotărât sporirea fondurilor alocate de URSA pentru plata colaborărilor la revistele literare proprii, ca și mărirea în 2007 a sumelor acordate unor reviste aflate sub egida URSA. S-a discutat de asemenea despre investiții și reparații la Casa Scriitorilor Neptun, despre stadiul demersurilor pentru preluarea Centrului Cultural Ipoțești și a Casei de la Gura Văii. Comitetul director a aprobat aplicarea unui parteneriat semnat de fostul președinte Laurențiu Ulici

pentru schimburi culturale între URSA și Federația de Scriitori FDA (Germania), ca și inițierea schimburilor culturale între URSA și Uniunea similară din Armenia.

În aceeași zi, a avut loc ședința Consiliului URSA. Consiliul a fost informat de domnul președinte Nicolae Manolescu despre hotărârile luate de Comitetul Director și despre proiectele Uniunii. Dl. ministru Varujan Vosganian, vicepreședintele URSA, a prezentat proiectul de buget al URSA pe anul 2007 care a fost aprobat de Consiliu. Consiliul a aprobat prin vot încredințarea reparațiilor casei de la Sovata unei firme specializate care va exploata apoi construcția în parteneriat cu URSA. Dl. Gabriel Chifu și dna Irina Horea, secretari ai Uniunii au prezentat proiectele importante pentru viitorul apropiat: programul privind vizibilitatea scriitorilor și respectiv Festivalul de la Neptun, ediția a VI-a. S-a hotărât o întâlnire operativă a redactorilor-șefi de publicații în ziua de 15 decembrie pentru a negocia finanțarea acestora cu MCC și AFCN în 2007. Consiliul a primit cu satisfacție vestea că modificările legii 8-2006 privind indemnizațiile au fost aprobate de Parlament și legea va deveni operantă de la 1 ianuarie 2007. Domnul director general Al. Istrate a anunțat că, din 602 membri pensionari care au dreptul la indemnizații conform legii, au primit adevărurile necesare 510, urmînd ca restul să le primească pe măsura prezentării lor la URSA în zilele următoare.

liviu grăsoiu

Mult chinuita noastră limbă

Un adevăr unanim acceptat este acela conform căruia limba este primul și principalul act de identitate al unei națiuni. După ea se situează celelalte atribute care concură, prin însumare, la conturarea specificului național. Enumerarea lor rămâne la îndemâna oricui, la fel și ordinea. Aceasta trădând calitățile și predispozițiile individuale, ca și gradul de cultură ori de înțelepciune atins. Într-un moment, la o vârstă sau ascultând de vremelnice interese bulversante pentru un intelect insuficient de consecvent ori de format.

Limba română, s-a spus, reprezintă un inestimabil tezaur, un bun de care beneficiază tot românul, o avuție moștenită, ce trebuie păstrată grijuliu și transmisă, aproape cu evlavie, din generație în generație. S-au scris sute, mii de pagini, în versuri și proză pe această temă, limba română intrând în domeniul sacralității, acolo unde nu ar trebui să-și găsească locul mizerabilele însușiri cu care ne-a blagoslovit din plin Cel de Sus.

Formată greu, în mai bine de un mileniu, limba română s-a supus celor mai șocante tendințe, unele vizând cristalizarea și creșterea expresivității sale, altele încercând programatic sau involuntar, revitalizarea ei, prin acumulări masive de împrumuturi de la vecini deloc dezinteresată.

Fenomen (alții zic organism) viu, limba română, la fel cu altele din îmbătrânita Europă, stă mărturie asupra istoriei parcurse de acest popor situat la întretăierea acută de civilizații, forțe militare și economice. I-a fost însă dat să supraviețuiască, așa cum s-a întâmplat și cu vorbitorii săi, chiar dacă acum, la începutul anilor 2000, circa zece milioane nu mai trăiesc în spațiul tradițional, ci s-au răspândit în zone favorizând capacitățile lor de manifestare prin muncă cinstită, dar și de pripășire la ușile celor înstăriți. Dar chiar și pentru ei, din câte aflăm din presă, factorul coagulant, unificator, în caz de nevoie îl reprezintă limba, sprijinită substanțial în credința ortodoxă, ceea ce îi face să depășească diferențele regionale, temperamentale și, evident, convingerile politice câte au mai rămas. Oricum, se pare că, pe acolo pe unde s-au stabilit, românii vorbesc o limbă curată, îngrijită respectând normele literare învățate cândva. (Influențele intră în firescul vieții asumate și nu fac altceva decât să adauge câteva pete de culoare, uneori încântătoare prin infantilism, naivitate sau chiar aroganța persoanelor pline de sine. Aici evident nu se

încadrează retardații care, după câteva luni de lucru printre străini, uită pur și simplu cuvintele românești. Vă amintiți desigur impresia deplorabilă făcută de un fotbalist bun prin anii '90 care, la întoarcerea temporară în țară lăsa impresia că, minimum o jumătate de veac nu mai auzise și nu folosise nici o vorbă neaoșă). Revenind la ideea dinaintea parantezei, mă grăbesc să precizez că situația din țară, se prezintă, din păcate, cu totul altfel. De fapt, se continuă tradițiile nu întotdeauna benefice și dăătoare de speranțe. Dintre ele se detașează incultura ca permanentă. Dacă secole în șir, vorbitorii de nouă limbă latină născută pe teritoriul vechii Dacii (incredibil de întins după mărturiile cartografice din vremuri de demult) s-au tot luptat cu invazia slavă, asimilând câte ceva cât să supraviețuiască și să se înțeleagă cu neamurile înconjurătoare, a urmat o perioadă când neimpresionat de binefacerile vocabularului turcesc, românul a suportat infiltrațiile mai subtile ale culturii și economiei grecești, reținând, până aproape de saturație, expresii și vocabule inutile, devenite, treptat, corpuri străine și caraghioase, eliminate printr-un proces firesc al evoluției sociale, politice și spirituale. Salvatoare s-a dovedit de aceea, reroma-

la nivel lingvistic sunt prea cunoscute și nu mai are rost rememorarea lor. Oricum, înainte de războiul al doilea exista un respect firesc față de exprimarea atentă, față de limbajul civilizat cultivat prin școală, presă, literatură, oratoric. Acest bun câștigat părea definitiv, până la ridicarea pe scara politică a inculturii și disprețului față de comunicarea nu neapărat elevată cât corectă. Punctul culminant l-au atins discursurile fostului dictator, a cărui vorbire stâlcit nemilos limba română, Ceaușescu rămânând în istorie și prin penibilul frazelor de bitate cu nemiluita indiferent de ocazie. Paranoia combinată cu minima formație de torată școlarizării. Despre cum vorbeau cei din preajma sa, știm cam puține, ei neavând acces la microfoanele Radioului sau Televiziunii, iar atunci când apăreau, citeau texte redactate de alții, scribi conștiincioși ai partidului la putere.

Revoluția a lăsat impresia la început că, fine, epoca tembelismului agresiv și agramat s' sfârșise. Și-au făcut intrarea în scenă intelectuali până atunci marginalizați, s-a instalat un prim-ministru hotărât să „implementeze” porturi noi, într-o societate ce o rupea cu trecutului. I s-au alăturat imediat nenumărați scribi manevrând o engleză cu iz american care

fonturi în fronturi

nizarea din prima jumătate a secolului al XIX-lea, marcându-se modernizarea limbii și dobândirea aceluși statut de normalitate, coerență și stabilitate datorat în bună măsură, literaturii. Grație ei, limba română a devenit ceea ce este, adică act de identitate inconfundabil. Doar că aventura nu s-a terminat, ba, dimpotrivă, a cunoscut salturi înainte și înapoi debusolante. A făcut epocă moda franțuzismelor, dar, dincolo de ridicolul transmis prin teatru, proză și (uneori) poezie, ea a consolidat un teren apt apoi a recepta modernismul de sorginte franceză de la sfârșitul veacului al XIX-lea și începutul celui următor. Influențele lingvistice germane și maghiare nu au periclitat profilul latin al limbii, deși ocupația ungurească nu s-a sfârșit în a folosi mijloace dure pentru impunerea, acolo unde se putea, a lexicului specific. Atitudinea ungarilor în Ardeal a prevestit-o pe a ocupanților ruși. În Basarabia și Bucovina s-au purtat și se poartă fără milă, primitivul lor ignorând drepturile democratice, iar în România postbelică agresivitatea culturală de dincolo de Nistru s-a bazat pe toate mijloacele de oprimate cunoscute. Inclusiv studiul obligatoriu al limbii ruse în școli. Rezistența avea însă natură genetică, astfel încât strădaniile de la Moscova (susținute de extremiștii și fanaticii autohtoni) s-au spulberat rapid lăsând însă traume în suflete și hiatusuri în formarea intelectualilor, înregistrându-se idiosincrazia anormală față de o mare cultură. Iar suferințele

prins incredibil de repede. Tradițiile educaționale, care mai supraviețuiseră, s-au prăbușit pe primul plan al glăsurii situându-se mahalagismul, vulgaritatea, nerespectarea ostentativ a regulilor gramaticale și ale ortografiei. Nimeni de fapt nu mai știe nimic, fiecare scrie cum îl taie capul. Academia dă norme nebăgătu în seamă de grămada de jurnaliști postrevoluționari. Potentații în politică ori în afaceri încep frazele cu „deci”, primul-ministru nu știe să pronunțe „pe care”, folosind exclusiv pronumele relativ în forma de la nominativ („care”), șeful statului crede că genitivul de vântului Oradea ar fi „Orăzii”, radiojurnalele (indiferent că aparțin Radioului public sau celor particulare) gâlgâie de bălbâieli, dezacorduri și o sărăcie a vocabularului de neimaginabile. Bolile asaltează din toate direcțiile limba română, în timp ce lingviștii jubilează, teoretizează, mai editează încă un dicționar consființind prostiile la modă în acești ani. Ei se gândesc probabil să lase de lucru și un mașilor de la institutul de profil care, inevitabil, vor trebui să scoată alt dicționar de unde să fie eliminate elucubratiile actuale. Și astfel suntem acum în situația de a deplânge o limbă chinuită limbă națională, neapărată nici măcar de majoritatea tinerilor scriitori. Inovațiile estetice pocesc româna și nu-i conferă modalități superioare de expresie. Situația dramatică a limbii române, iată o realitate de neignorat.

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din România nu este responsabilă pentru politica editorială a publicației și nici pentru conținutul materialelor publicate. Nici conducerea revistei nu își asumă opiniile exprimate. Responsabilitatea aparține în exclusivitate autorilor.